

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

37^E JAARGANG

WOENSDAG 13 FEBRUARI 1952

No 1812

COMMISSIE VAN REDACTIE

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)*

Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen;

R. Vandeputte; F. Versichelen.

*Voor de niet gesigeneerde artikelen is de commissie
van redactie verantwoordelijk.*

INHOUD

	Blz.
Niet opgeblazen	112
Gemeenteperikelen door <i>J. Hasper</i>	113
Verhoging van de broodprijs door <i>Prof. Dr Th. L. M. Thurlings</i>	116
Effectenbeurs te Djakarta door <i>Dr C. F. Schef- fer</i>	117
De belastingwetgeving gedurende 1951 door <i>Mr J. van Soest</i>	119
London Letter door <i>Henry Hake</i>	122
Ingezonden stuk:	
Productiviteitsverbetering in de distributie door <i>B. J. Wijnbeek</i> met naschrift van <i>Drs D. E. Beutick</i>	123
Boekbespreking:	
H. van Barneveld: Inleiding tot de algemene assurantie-kennis, bespr. door <i>Dr A. G. Ploeg</i> ..	125
Geld- en kapitaalmarkt door <i>Drs J. C. Brezet</i> ..	125
Statistiek:	
Bankstaten	126
Wisselkoersen	126
Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	126

Dezer dagen

bleek het indexcijfer der industriële productie voor 1951 4 pCt hoger te liggen dan het jaar daarvoor. In vergelijking met de vorige jaren was het een klein stapje en gezien tegenover de bevolkingsontwikkeling, benevens de verplichting om een defensieprogramma uit te voeren met een geringe daling van het consumptiepeil, is het te weinig. Hoezeer men ook op korte termijn de gegeven productieve krachten, waaronder de voorraden, als data moet zien, waarbij ontplooiing in de ene richting slechts kan plaatsvinden ten koste van terughouding in de andere, op langere termijn ligt de enige oplossing in stijging van het nationaal product.

Ongetwijfeld is een maskeren van het eventueel vertragen of uitblijven van een dergelijke stijging, doordat een prijshausse alle waardecijfers opblaast, geen remedie. Het is opmerkelijk, dat het hoofdartikel van een familieblad als de Saturday Evening Post — van 2 Febr. jl. — van deze gedachte uitgaat en daarbij aantoonde, dat het record van het totaal der personele inkomens over 1951 — \$ 254,4 mrd — in reëel inkomen gemeten iets beneden de inkomenshoogte van 1950 blijft. Een goed argument voor de President der Verenigde Staten bij de verdediging van zijn juist ingediende aanvraag tot een tweejarige verlenging van de loon- en prijzenbeheersing. Al zal men de stelling van Republikeinse zijde zo niet hebben bedoeld.

Is het twistgesprek tussen Frankrijk en Duitsland over het Saargebied bedoeld om beslissingen over diepere problemen te voorkomen? Het gewaad van Marianne is aan zovele economische en fiscale hoeken en krammen blijven hangen, dat de laatste kans der politieke haute couture schijnt te zijn, de Assepoester-creatie tot voorjaarsmodel te verklaren. De eerste, in alle Europese landen welbekende, inleidende fanfare tot deze ceremonie heeft reeds geklonken: invoerbepijking.

In hoeveel lichamen zitten op 't ogenblik hoeveel mannen op hoeveel spiekbriefjes te kijken om bij de besprekingen over samenwerking de groepsbelangen niet te vergeten? Men zou haast gaan begrijpen, waarom als meest frequente eis van de practijk aan pas afgestudeerde economen wordt gehoord, dat zij nota's kunnen schrijven.

Toch is 't zaak eerst te leren, dat men van een ander nota moet nemen, vóór men nota's schrijft. Zo zal het goed zijn te letten op de verbijsterende groei van Canada, dat met 0,6 pCt der wereldbevolking, thans de vierde plaats — in absolute cijfers — in de wereldhandel inneemt. Zeker, de natuurlijke data hadden, bij de huidige wereldsituatie ternauwernood gunstiger voor een snelle ontplooiing kunnen zijn. Maar geldt dat ook niet voor Argentinië? En daar raken momenteel zelfs de vleespotten ledig. Kan de economische politiek dan de structuur der data beslissend beïnvloeden? Het is voor Nederland te hopen; het werkloosheidscijfer belooft 165.000.

APELDOORNSE NETTENFABRIEK VON ZEPPELIN & Co. N.V.

Gevestigd te Amsterdam.

*

Introductie ter beurze van Amsterdam van
nom. f 3,200,000.— gewone aandelen
in stukken groot nom. f 1000.— aan toon-
der of op naam, desgewenst in onderaan-
delen aan toonder groot nom. f 100.—,

waarvan reeds nom. f 1,200,000.— op in-
schrijvingsvoorwaarden geplaatst,
ten volle delende in de winst van het boekjaar
1951/52, aangevangen op 1 Juli 1951, en van
volgende boekjaren.

*

Ondergetekenden berichten, dat zij de in-
schrijving op de resterende nom. f 2,000,000.—
gewone aandelen van bovengenoemde intro-
ductie openstellen op

MAANDAG 18 FEBRUARI 1952,
van des voormiddags 9 uur tot des namiddags
4 uur, ten kantore van de

**Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.,
Amsterdamsche Bank N.V.,**

te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage
en Apeldoorn,

TOT DE KOERS VAN 127 pCt.,
op de voorwaarden van het prospectus
d.d. 8 Februari 1952.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn
verkrijgbaar bij de inschrijvingskantoren.

**Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.
Amsterdamsche Bank N.V.**

Amsterdam, 8 Februari 1952.

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in
„Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen
weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons
bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het
nummer van dezelfde week worden opgenomen.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Maandstaat op 31 Januari 1952

Kas, Kassiers en Dag- geldleningen . . . f.	23.799.972.08
Nederlands	
Schatkistpapier . . .	494.500.000.—
Ander Overheidspapier . . .	41.191.800.—
Wissels	2.669.399.67
Bankiers in Binnen- en Buitenland	19.048.549.90
Effecten en Syndicaten . . .	4.474.196.81
Prolongatiën en Voor- schotten tegen Effecten . . .	15.994.157.98
Debiteuren	199.260.958.36
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	10.028.494.42
Gebouwen	3.500.000.—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen . . .	675.744.13
	<u>f. 815.143.273.35</u>

Kapitaal f.	45.000.000.—
Reserve	16.000.000.—
Bouwreserve	1.000.000.—
Deposito's op Termijn . . .	172.988.849.07
Crediteuren	553.678.649.02
Geaccepteerde Wissels . . .	12.027.500.—
Door Derden:	
Geaccepteerd	1.334.948.49
Kassiers en Genomen Daggeldleningen	2.721.690.16
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	9.715.892.48
Reserve voor Verleende Pensioenen	675.744.13
	<u>f. 815.143.273.35</u>

ALVIS, CABR., 6-cyl., 3
carb., met nat.bew. Motor in
pr. st. Spoed. Wegens vertr.
naar buitenl., tegen elk aann.
bod. P. Beck, Prinsengracht
831, Amsterdam-C. Tel. tus-
sen 12 en 2 uur 38297.

Te koop: CHEVROLET
1946/47, Sedan, zwart, nw.
motor '50, ca. 40.000 km gel.,
geheel in prima staat, direct
van de eigenaar W. P. de
Vries, de Virieusingel 2,
Zaltbommel. Tel. K 4180-
204.

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Niet opgeblazen.

Volgens een uitspraak van de E.C.E. zijn slechts drie landen in Europa er in geslaagd de inflatie in 1951 buiten de deur te houden, ondanks volledige werkgelegenheid: Denemarken, Zwitserland en Nederland. Naar aanleiding van deze uitspraak wordt in dit artikel een korte nabeschouwing gegeven over de resultaten van de economische politiek van Nederland in het afgelopen jaar. Opgemerkt wordt o.a., dat de geldcirculatie in Nederland in vergelijking tot voor de oorlog gunstiger ligt dan in enig ander land en dat de monetaire situatie dus niet langger opgeblazen is. Wat de naaste toekomst betreft wordt er op gewezen, dat nog zeer omvangrijke taken ons wachten en nog vele risico's ons boven het hoofd hangen. Zo dient zich weer een nieuw vraagstuk aan: er ontwikkelt zich een zekere werkloosheid. Moge de E.C.E. over 1952 kunnen vaststellen: Nederland hield in 1952 de inflatie en de werkloosheid in bedwang.

J. HASPER, Gemeenteperikelen.

Bij de verlenging van de noodvoorziening voor de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten moesten enkele moeilijkheden worden opgelost, omdat in de jaren 1948/1950 gebleken was, dat het Gemeentefonds meer aan middelen had ontvangen dan de gemeenten in die jaren voor de gewone uitgaven nodig hadden. De gekozen oplossing vraagt op enkele punten om een nadere regeling. Met betrekking tot de leningpolitiek wordt gesteld, dat de kapitaalmarkt reeds enige jaren een verwrongen beeld biedt, niet alleen doordat besparingen, die op deze markt zouden kunnen verschijnen, ten gevolge van de interne financiering in de particuliere sector daar niet belanden, maar ook omdat kapitaal, dat onder normale verhouding belegging zou zoeken, tijdelijk op de geldmarkt toeft. Voorgesteld wordt de ban te doorbreken en geleidelijk te sonderen of het rentegamma niet geleidelijk kan worden losgelaten.

Prof. Dr Th. L. M. THURLINGS, Verhoging van de broodprijs.

De door de Regering genomen maatregelen moeten worden gezien als een aanpassing van de afleveringsprijs van geïmporteerde veevoerders aan het prijsniveau van de buitenlandse markt. Fiscale overwegingen schijnen hierbij de doorslag te hebben gegeven. Een principiële wijziging van de prijspolitiek kan er niet in worden gezien. De politiek tot stabilisatie van de kosten van levensonderhoud wordt voortgezet. De maatregelen met betrekking tot de broodprijs vormen een complement van die ten aanzien van de veevoederprijs. De verlaging van de prijs van margarine e.d. dient tot compensatie van de stijging van de broodprijs in de kosten van levensonderhoud. Afgewacht dient te worden, in hoeverre deze maatregelen van invloed zullen zijn op de binnenlandse productie. Of de rendabiliteit van het bakkersbedrijf ten gunste zal worden beïnvloed, schijnt vooralsnog onzeker.

Dr C. F. SCHEFFER, Effectenbeurs te Djakarta.

Op 1 September 1951 is Noodwet no 13 betreffende de Effectenbeurs afgekondigd en op 1 November 1951 het daarop gebaseerde uitvoeringsbesluit van de Minister van Financiën. Als kern van de Beurswet 1951 moet worden gezien de machtiging aan de Minister van Financiën: deze wet stelt de beurs onder toezicht van de Minister, die bevoegd is voorschriften te geven omtrent de opening en sluiting van de beurs, de notering en de wijze waarop ter beurze zaken kunnen worden gedaan. Voorts is hij gemachtigd alle maatregelen te treffen, welke hem in het belang van de geld- en effectenhandel nodig voorkomen. Met het bovengenoemde uitvoeringsbesluit werd een

Vereniging voor de Geld- en Effectenhandel in het leven geroepen en aan die Vereniging toestemming verleend tot het organiseren en houden van een beurs voor de geld- en effectenhandel te Djakarta, alsmede tot het houden van fondsenveilingen. Het is thans zover, dat binnenkort de opening van de effectenbeurs te Djakarta tegemoet kan worden gezien. Het laat zich aanzien, dat de voornaamste affaire zal plaats hebben in de 3 pCt staatsobligaties 1950. De vraag ter beurze zal vooralsnog een eenzijdig karakter dragen. Zij zal in hoofdzaak afkomstig zijn van institutionele beleggers. Van particuliere Indonesische zijde kan nog weinig worden verwacht.

Mr J. VAN SOEST, De belastingwetgeving gedurende 1951.

Dit artikel geeft een samenvattend overzicht van de in 1951 tot stand gekomen wijzigingen in de belastingwetgeving. De besproken wetten zijn: de Wet op de herkapitalisatie 1951; de wetten tot verhoging van enige belastingen in verband met de bijzondere uitgaven voor de defensie: de wet tot wijziging van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941, het Besluit op de Loonbelasting 1940 en de Wet op de Vermogensbelasting 1892; de wet tot wijziging van de omzetbelasting; de wet tot verhoging van de motorrijtuigenbelasting; de wet tot wijziging en aanvulling van de Successiewet en de wet tot verhoging van het tarief der vennootschapsbelasting.

— SOMMAIRE —

Pas gonflé.

La C.E.E. est d'avis qu'il n'y a que trois pays en Europe qui ont réussi à abattre, pendant 1951, l'inflation, malgré le plein emploi, notamment le Danemark, la Suisse et les Pays-Bas. Cet article est consacré, à l'occasion de cette prononciation, à un examen rétrospectif, des résultats obtenus pendant l'année écoulée par la politique économique aux Pays-Bas.

J. HASPER, Les périls communaux.

A l'occasion de la prolongation des prévisions de secours en ce qui concerne les relations financières entre l'Etat et les communes, on a été obligé de chercher une solution pour régler quelques difficultés. La solution adoptée réclame encore, pour quelques détails, une mise au point. En matière de politique d'emprunt on expose que le marché des capitaux offre, depuis quelques années, une image tordue. On propose de percer le système actuel et de lâcher progressivement les taux en vigueur.

Prof. Dr Th. L. M. THURLINGS, L'augmentation du prix du pain.

L'augmentation du prix du pain ne signifie pas une modification fondamentale de la politique en matière de prix du Gouvernement néerlandais. Les mesures en question constituent un complément de celles décrétées pour les prix du fourrage. La diminution des prix de la margarine et autres corps gras forme la compensation de la hausse du prix du pain dans le coût de la vie.

Dr C. F. SCHEFFER, La bourse des valeurs à Djakarta.

On peut escompter prochainement l'ouverture de la bourse des valeurs à Djakarta. L'auteur expose d'une manière détaillée les préparations qui ont conduit à la création de cette bourse et examine ensuite son mode de travail et sa signification.

Mr J. VAN SOEST, La législation en matière d'impôt pendant 1951.

Cet article fournit un aperçu des modifications apportées à la législation fiscale aux Pays-Bas pendant 1951.

Niet opgeblazen

Blijkens een krantenbericht is de groep deskundigen te Genève, die onder auspiciën van de Economische Commissie voor Europa (E.C.E.) jaarlijks een diepgaande analyse verricht van de economische toestand in Europa, tot de conclusie gekomen, dat slechts drie landen er in slaagden de inflatie in 1951 buiten de deur te houden, ondanks volledige werkgelegenheid: Denemarken, Zwitserland en Nederland.

Deze uitspraak moge aanleiding zijn tot een korte nabeschouwing onzerzijds over de resultaten van de economische politiek van Nederland in het afgelopen jaar. Weliswaar zijn de belangrijkste statistische gegevens nog niet alle beschikbaar en moet men zich dus ten dele met ramingen behelpen; het is echter toch mogelijk de hoofdlijnen te trekken.

Het jaar was, ook in economisch opzicht, zeer bewogen. De wereldmarktprijzen van een aantal grondstoffen, wol, tin en rubber voorop, stegen einde 1950 en begin 1951 tot ongekende hoogten, als gevolg van zowel officiële aankopen in de grote landen als ook daardoor geïnduceerde aankopen door particulieren. Na Maart was de beweging tot September omgekeerd. Daarna zijn tot heden de prijsindexcijfers van Moody en Reuter — gevoelige barometers van de grondstoffenmarkten — merkwaardig stabiel gebleven. Op de op- en weer neergaande beweging van deze vloedgolf heeft het Nederlandse scheepje meegeëdobberd. Als gevolg daarvan waren de grondstoffenaankopen in de eerste maanden zeer hoog, hetgeen tot Augustus toe in onze invoerstatistiek en onze deviezenreserves te merken is geweest. Deze laatste schrompelden, tot verdriet van alle betrokken autoriteiten, ineen van ca f 1,5 mrd in Januari 1951 tot beneden f 1 mrd in Juli. Sedert Augustus zijn ze echter, nog sneller, weer aangegroeid en thans bevinden ze zich op een peil van f 1,9 mrd. Voor een deel was deze beweging een seizoenbeweging; daarnaast is zij, zoals gezegd, een meedinen geweest op een grote, op zichzelf staande „golf”. Zij heeft in het midden van het jaar wellicht tot te grote zorg aanleiding gegeven, in zoverre als een omzetting van deviezen in courante grondstoffen nog geen eigenlijk vermogensverlies voor een land behoeft te betekenen. Een voorraadstatistiek, die het mogelijk zou hebben gemaakt deze tegenpost van maand tot maand te volgen, bestaat er echter niet. Moge zij nog eens geboren worden; de overzichtelijkheid van het „concern Nederland” zou er door verhoogd worden!

Voor een ander deel — voor de „grondtendentie” — was de beweging, voor zover we haar thans kunnen overzien, een langzaam opwaartse. Het feit, dat de deviezenreserve thans hoger is dan een jaar tevoren, is daarvan tot op zekere hoogte zelfs een aanwijzing. Geen volkomen zekere indicatie overigens: het is bekend genoeg, dat toevallige factoren hierbij ook steeds een rol spelen. Niettemin is de stijging zodanig, dat op deze wijze niet alles kan worden verklaard. Er zijn onafhankelijke aanwijzingen, met name in onze uitvoer en vrachtcijfers, die het vermoeden bevestigen, dat de fundamenten gezonder zijn geworden.

En hier is vooral ook de binnenlandse keerzijde van onze betalingsbalans een aanwijzer: de balans van binnenlandse inkomens en uitgaven. Gezegd kan en mag worden, dat de Nederlandse Regering, met steun van de gehele bevolking, hier met ernst en met voortvarendheid is tewerk gegaan. In het begin leek de ernst te gering. De kabinetscrisis duurde te lang. Het programma, waarmee de eindelijk gereconstrueerde Regering kwam, was echter solide. Men heeft dit eigenlijk pas vrij laat achteraf kunnen narekenen, uit de „plancijfers” voor 1951, van het Centraal Planbureau, die in October werden gepubli-

ceerd. En die overigens te pessimistisch lijken t.a.v. de betalingsbalans, waarvan het tekort op nog f 700 mln wordt geraamd. In Maart werd alleen maar bekend, dat de Regering de gewone overheidsuitgaven met ca f 200 mln, de subsidies met ca f 275 mln, het civiele bouwprogramma met f 300 mln zou verlagen, terwijl daarnaast f 250 mln aan nieuwe belastingen zou worden geheven en het inhalen van de belastingachterstand zou worden versneld.

De loonachterstand bij de kosten van levensonderhoud liep door de verlaging der subsidies op tot bijna 10 pCt, doch, na aanvaarding door de Stichting van de Arbeid, werden de lonen slechts 5 pCt verhoogd. De rentestand kwam in beweging en vond, naar het lijkt, een nieuw evenwicht in de buurt van $4\frac{1}{4}$ of $4\frac{1}{2}$ pCt.

De belastingvoorstellen werden, zij het niet zonder moeite, door de Kamers aanvaard.

De orde van grootte der bedragen, hierboven genoemd, is zodanig, dat zij niet nagelaten kunnen hebben, de balans tussen inkomens en uitgaven van het Nederlandse volk ten goede te beïnvloeden en, na vijf of zes jaren van naoorlogseconomie, weer op een vastere grondslag te brengen. Wat de toestand van ons geldwezen betreft, de statistieken van het Internationale Monetair Fonds wijzen uit, dat de geldcirculatie in Nederland in vergelijking tot voor de oorlog gunstiger ligt dan in enig ander land.

De monetaire situatie is dus niet langer opgeblazen.

Is er reden onszelf thans op te blazen?

Beter zal het zijn wanneer hier onze voorzichtige aard ons leidt. De taken voor de naaste toekomst zijn nog zeer omvangrijk en nog vele risico's hangen ons boven het hoofd. Het defensieprogramma heeft tijd nodig om op toeren te komen. Er is achterstand, hetgeen betekent, dat in 1952 het beroep op de middelen groter kan zijn dan volgens schema.

Engeland en Frankrijk, die een zeer belangrijk deel van het defensieprogramma op zich hebben genomen, hebben hun monetair evenwicht nog niet kunnen hervinden. Ze zijn thans de debiteuren in Europees verband. Zij stellen zich daartegen teweer op een wijze, die voor onze export naar die landen belangrijke tegenslagen inhoudt. Op het stuk van internationale samenwerking moet nu eenmaal nog veel worden geleerd.

Niemand kan weten, of er niet nieuwe momenten van internationale spanning kunnen komen, die nieuwe „Koreahausses” zullen meebrengen. Wij moeten op plotselinge aanslagen, ook van binnen uit, op onze deviezenreserve dus nog ter dege verdacht blijven. Wij weten ook niet, of er onder extreme omstandigheden nog niet verborgen liquiditeiten, in handen van „het publiek”, te voorschijn zullen komen, die de monetaire autoriteiten voor nieuwe problemen kunnen stellen.

Dit alles maant tot voorzichtigheid, ook voor de toekomst. Het is dan ook zeer twijfelachtig, of een onzer grote dagbladen het aan het rechte eind had toen het, kort na de belastingdebatten, meende, dat de belastingverhoging te groot was.

Voorzichtigheid betekent aan de andere kant niet noodzakelijkerwijze, dat in 1952 precies hetzelfde gedaan moet worden als in 1951. De goede economische politiek houdt altijd en onder alle omstandigheden rekening met de uiteenlopende aspecten van het economisch leven en met elk der relevante factoren. En de situatie is inderdaad anders geworden. Een nieuw vraagstuk dient zich aan: er ontwikkelt zich helaas een zekere werkloosheid. Sedert 1948, toen de werkloosheid buitengewoon laag was, is er elk jaar — met onderbreking tijdens de „Korea-hausse” — een

20.000 meer aan werklozen dan het voorafgaande jaar. Hier komt een probleem op, waarvan men zich niet mag afmaken door te zeggen: er waren vroeger ook altijd een paar honderdduizend werklozen. Wat vroeger was mag in dit geval geen maatstaf zijn. De „uitdaging” van onze tijd, om met Toynbee te spreken, zal zijn dit vraagstuk anders aan te pakken dan in de jaren tussen de twee oorlogen.

Reeds staan de sceptici klaar die zeggen: betalingsbalansevenwicht is niet mogelijk zonder werkloosheid. En zij hebben binnen zekere grenzen natuurlijk gelijk. Als zij maar begrijpen, dat er grenzen zijn, en dat het niet nodig

is, dat er veel werkloosheid is, ten einde het monetaire evenwicht te handhaven. Evenzeer moeten inmiddels degenen voorzichtig zijn, die denken, dat elke werkloosheid door overheidsuitgaven kan, mag en moet worden bestreden. Wat vereist is, is een *vakkundige* behandeling van dit weer opgedoken vraagstuk, gedragen door het vaste besef, dat werkloosheid boven een peil van, zeggen wij, vijf procent een uitgesproken euvel is, dat in onze tijd stellig niet meer aanvaard zal worden.

Moge de E.C.E. over 1952 kunnen vaststellen: Nederland hield in 1952 en de inflatie en de werkloosheid in bedwang.

Gemeenteperikelen

De gewone dienst.

De Noodvoorziening Gemeentefinanciën heeft in de rommelige erfenis van de bezetting orde gebracht voor de jaren 1948/1950. De tijdelijke regeling werd met enkele wijzigingen voor 1951 en 1952 verlengd. De wet van 24 Januari 1952 is zojuist in het Staatsblad no 39 afgekondigd, nadat het ontwerp daartoe „in gemeen overleg” was gewijzigd.

Dit overleg tussen de Regering en de Staten-Generaal is van zo lange duur geweest, dat de regeling, die al voor 1951 moest gelden, en dus uiterlijk in Juli 1950 had moeten zijn afgekondigd, nu begin Februari 1952 pas perfect is geworden. We hebben een zekere vaardigheid gekregen in het leven in de fictie, dat alles goed gaat. De gemeenten zijn rustig doorgestaan alsof de gezondheid niets te wensen overliet.

De moeilijkheid, die om oplossing vroeg, was gelegen in de omstandigheid, dat het aandeel, dat de gemeenten in de opbrengst van 's Rijks belastingen ontvangen, sterker accresseert dan de gemeentelijke uitgaven. Een complicatie was, dat de ondernemingsbelasting met ingang van 1 Januari 1951 geheel was afgeschaft en dat de gemeenten mede een aandeel moesten hebben in de compenserende middelen. Doch deze complicatie was bijzaak. De moeilijkheid school ditmaal niet in een tekort aan geld, maar in een teveel aan middelen. De Regering wilde bij de verlenging van de Noodvoorziening twee dingen bereiken: 1e het accres-verschil van f 278 mln over 1948, 1949 en 1950 niet onmiddellijk uitkeren, doch als gemeenschappelijke reserve voor de gemeenten aanhouden; 2e zo enigszins mogelijk voorkomen, dat een dergelijk overschot opnieuw zou ontstaan.

De Regering heeft hiermede geen volledig succes geboekt. Wel zou de f 278 mln worden gereserveerd, doch voor elke gemeente op een geblokkeerde afzonderlijke rekening. Met betrekking tot het tweede punt werd bereikt, dat het percentage van de voornaamste rijksbelastingontvangsten relatief lager dan voor 1948/1950 werd vastgesteld en gebracht op 10,3. Bovendien werd bepaald, dat de middelen van het Gemeentefonds niet zonder nader overleg van de Regering met de Staten-Generaal onder de gemeenten zullen worden verdeeld.

De oningewijde zou nu kunnen denken, dat door de afkondiging van de wet, hoe zij dan ook moge zijn uitgevallen, eindelijk enige rust in de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten kan komen. Doch de insider weet, dat nu weer drie punten de aandacht vragen, nl.:

1. de deblokkering van de f 278 mln;
2. de verdeling van het Gemeentefonds;
3. het voorbereiden van een nieuwe, c.q. verlengde regeling voor 1953 en volgende jaren.

ad 1. In de vakbladen en in de Kamer wordt gemakshalve steeds gesproken over „de” f 278 mln als overschot

in het gemeentefonds van de jaren 1948, 1949 en 1950. Dit bedrag zal nog wel — afgezien van de gekweekte rente, die aan iedere gemeente over haar aandeel zal worden toegekend, en ondanks de ten laste daarvan gebrachte na-uitkeringen — meevallen. Een aanwijzing hiervoor vindt men in de aankondiging van de Regering, dat het overschot van de dienst 1948, dat bij de indiening van het wetsontwerp in November 1950 op rond f 102 mln werd geraamd, niettegenstaande een na-uitkering, van ongeveer f 12,5 mln, nog f 102 mln bedraagt.

Voor 1949 en 1950 moet het definitieve cijfer nog worden vastgesteld.

Het genoemde bedrag van f 102 mln zal moeten worden aangewend voor het „consolideren” van de vlottende schuld. Onder consolideren verstaat men het omzetten van kasschuld in langlopende leningschuld. Daarvan kan in casu geen sprake zijn, omdat hier niet van het Gemeentefonds wordt geleend; het gaat om een te deblokkeren tegoed, dat feitelijk aan de gewone dienst ten goede moet komen. De bedoeling zal wel zijn, dat de vlottende schuld eenvoudig wordt verminderd met het ter beschikking gekomen bedrag. Gemeenten, wier algemene financiële positie gunstig is, zullen de objecten, waarvoor geleend werd, met rente en afschrijving blijven belasten — bijv. door middel van een leningsfonds —, waardoor de uitkering als kapitaal in stand kan blijven. Gemeenten, die de gewone dienst nauwelijks sluitend kunnen maken of een tekort hebben, zullen deze voorzorg niet kunnen treffen.

ad 2. De pot van „de” f 278 mln was ontstaan, doordat het Gemeentefonds — in strijd met de bedoelingen van het wettelijk statuut van dat Fonds — in de jaren 1948/1950 niet was opgedeeld. De Regering heeft als daad van uitvoering ingegrepen en ieder jaar, naar gelang van door haar erkende behoefte, een percentage voor de uitkeringen vastgesteld. Dat wordt nu anders. Het Fonds zal niet meer automatisch moeten worden opgedeeld, doch ieder jaar zal bij de vaststelling van de begroting van het Fonds bij de wet moeten worden bepaald, welk percentage van de basisbedragen (het laatste was 135 pCt) in dat jaar zal worden uitgekeerd; het restant blijft dan als reserve achter, voor zover het niet zal moeten dienen om hier en daar iets bij te spijkeren teneinde bepaalde gemeenten uit de nood te helpen.

Is het percentage laag, dan zal veel moeten worden geholpen, hetgeen uiteraard zal leiden tot klachten over bemoeizucht van de beoordelende centrale administratie. Is het percentage hoog, dan zal zulks tot een uitzetting van uitgaven kunnen leiden, die de Regering monetair niet verantwoord acht. Er zal dus een compromis moeten worden gevonden. In de Eerste Kamer heeft de Minister van Financiën medegedeeld, dat hij in overweging neemt de aanbeveling van de Rijkscommissie van Advies voor de Gemeentefinanciën te volgen om het uitkeringspercentage voor 1952 iets hoger te stellen dan voor 1951. Hierbij moge de Minister bedenken, dat over dat jaar

tenslotte, met toeslagen, practisch 145 pCt werd toegewezen; in 1952 zou daar dan nog een navloeiing uit de ondernemingsbelasting bijkomen. Natuurlijk zal meer moeten worden toegewezen, gezien de gestegen prijzen en de hogere belastingontvangsten, die de gemeenten evenzeer zouden hebben ontvangen, indien zij haar eigen belastinggebied niet grotendeels aan het Rijk hadden moeten afstaan.

Met betrekking tot het geven van een grotere zelfstandigheid aan de gemeenten is een punt ten voordele en een punt ten nadele van het streven tot verbetering van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten gescoord. Ten voordele strekt, dat in de wet is vastgelegd, dat het Gemeentefonds *recht* heeft op een aandeel in 's Rijks belastingen; ten nadele, dat het beschikbare bedrag voortaan niet meer moet worden opgedeeld, doch dat jaar voor jaar bij de wet zal worden vastgesteld, hoe hoog de uitkeringen aan de gemeenten uit het Fonds zullen zijn. Dit impliceert, dat jaar voor jaar zal worden nagegaan, welke behoeften de gemeenten hebben, d.w.z. dat de Regering eerst zal beoordelen op welk peil de gemeentelijke uitgaven zich mogen bevinden, waarmede de klacht over de bevoogding dan weer ten tonele verschijnt.

ad 3. Deze laatste opmerking voert vanzelf naar de wensen, die de gemeenten terzake van het herkrijgen van een grotere financiële zelfstandigheid koesteren ten aanzien van de nieuwe financiële verhoudingsregeling. De verdeling van het belastinggebied over Rijk en gemeenten is een moeilijke kwestie, niet alleen omdat bij het afstaan van belastinggebied de armslag van het Rijk zal worden verkleind, maar ook omdat vrees bestaat, dat zich weer belastingeilanden zullen gaan vormen, waarmede de egalisatie van de heffingen, welke het Gemeentefonds heeft ingeleid, zal komen te vervallen. De gemeenten zelf dringen niettemin op een vrijer belastinggebied aan, hoewel zij zeer wel weten, dat het besturen dan moeilijker zal worden. Voeren zij thans een uitgavenpolitiek — tegenwoordig al zorggevend genoeg — zij zullen dan ook zelf in ruimere mate dan thans voor de middelen moeten zorgen. Dit betekent wel grotere zelfstandigheid, maar ook grotere verantwoordelijkheid, iets, wat zij in weerwil van de daaraan verbonden moeilijkheden begeren.

De investeringen.

Na mijn artikel in „E.-S.B.” van 8 Augustus 1951, no 1786, over „Het rentegamma en de gemeentelijke investeringen” kon tot begin Februari nog weinig nieuws worden vermeld. De gemeenten hebben in 1951 tientallen miljoenen meer afgelost dan zij — met allerlei vernuftige en ook wel bedenkelijke kunstgrepen — aan nieuw lang geld konden opnemen; ook zijn nieuwe kapitaalsuitgaven gedaan, zonder dat dekkingsleningen konden worden gesloten. De vlottende schuld moest dus wel blijven toenemen.

Hoe groot de kapitaalschaarste in werkelijkheid is, kan niemand zeggen. Ook de Minister niet. De kapitaalmarkt is ontwricht, niet alleen door de dividendstop, waardoor de voor besparing beschikbaar komende gelden niet via de kapitaalmarkt, doch door interne financiering in de particuliere sector een bestemming vinden, maar ook door het vasthouden aan het rentegamma. Men kan dan ook uit de beperktheid of zelfs het niet-slagen van particuliere emissies niet concluderen, dat weinig kapitaal kan worden aangeboden. Evenmin kan uit de onmogelijkheid voor de lagere publiekrechtelijke lichamen om leningen op lange termijn te sluiten, worden afgeleid, dat niet voldoende geld beschikbaar kan worden gesteld. Uit het gemak, waarmede kort geld kan worden aangetrokken, mag men afleiden, dat tientallen miljoenen wachten op enige verbetering van het rentegamma. Niemand kan zeggen, dat bij verhoging van de rente na korte tijd geen

evenwicht tussen vraag en aanbod zal worden bereikt. Bij de opheffing van rantsoeneringsmaatregelen hebben wij heel merkwaardige verschijnselen zien optreden, waarvan een veelvuldig voorkomende was, dat de prijzen eerst even aantrokken en daarna daalden.

In mijn vorige artikel heb ik verklaard, hoe het komt, dat gelden, die op de kapitaalmarkt belegging zouden willen zoeken, op de geldmarkt blijven zweven. De 5-jarige leningen, waarover ik in mijn vorige artikel schreef, lopen sterk af; de schuld, die geconsolideerd scheen, wordt vlottend, en men wacht op een verbetering van het rentegamma. Zodra daartoe besloten wordt, zullen vele kasgeldleningen, die zo rustig worden verlengd, in vaste leningen kunnen worden omgezet.

De nieuwe Minister van Binnenlandse Zaken schijnt in de bedenkelijke methoden, die vele gemeenten de laatste tijden gebruiken om aan geld te komen, aanleiding te vinden de koe bij de horens te vatten. Er zal nu eindelijk een begin worden gemaakt met de toewijzing van het overschot in het Gemeentefonds, nl. tot een bedrag van f 102 mln, zijnde het overschot op de dienst 1948, en met de verdeling van het door de grote institutionele beleggers voor de woningbouw in 1951 en 1952 toegezegde bedrag van f 340 mln. Doch daarmede kan het vraagstuk nog lang niet worden opgelost; er zullen verdergaande maatregelen moeten worden genomen tot wegneming van het euvel van een te hoge vlottende schuld, met het gevaar, dat de gemeenten op een zeker tijdstip in nood komen en nog gekkere dingen gaan doen dan zij nu al gedaan hebben en waarin zij zelfs door meespelende hoge rijksambtenaren betrokken dreigen te worden. Beschamende staaltjes zouden kunnen worden verteld. En omdat het bloed toch blijkt te kruipen, waar het niet kan gaan, zal de remedie niet moeten worden gevonden in een nog meer verfijnde uitwerking van het rentegamma — die slechts tot nieuwe ontduikingen zal leiden —, doch in een geleidelijke afschaffing daarvan. Er zal nu eerst moeten worden aangestuurd op een zekere ontspanning, die zulk een weldadige invloed zal kunnen blijken te hebben, dat een blijvende verbetering wordt bereikt.

De Minister van Binnenlandse Zaken heeft thans in een circulaire van 4 Februari 1952 toegezegd, dat in de eerste helft van 1952 in ieder geval f 80 mln en in de tweede helft van 1952 nog f 40 mln voor consolidering van reeds gedane woningbouwuitgaven zal worden verstrekt. Voor de financiering van de nieuwe woningbouw zal tot het eind van dit jaar dan nog een bedrag van ongeveer f 120 mln voor de gemeenten beschikbaar komen. Een deel hiervan is bestemd voor leningen aan gemeenten, welke een behoefte van bijzonder karakter hebben, zoals gemeenten, die gerepatrieerden hebben opgenomen, gemeenten, waar zich een bijzondere ontwikkeling voordoet, e.d.

Voor de verdeling van het overblijvende deel, dus f 100 mln, heeft de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting het advies gevraagd van de Colleges van Gedeputeerde Staten. Deze adviezen worden op korte termijn verwacht, waarna toewijzing van leningen kan worden tegemoet gezien.

De voorbereiding van de nationale woningbouwleningen, uit te geven door de N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten, is thans zo ver gevorderd, dat de introductie van deze leningen op een termijn van enige weken kan worden tegemoet gezien. Verschillende typen van leningen zullen worden aangeboden met zodanige voorwaarden, dat „elck wat wils” zal worden geboden, opdat een ieder zijn steentje tot de financiering van de nationale woningbouw zal kunnen bijdragen.

Bij het doorgeven van het provenu van deze leningen aan de gemeenten zal de N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten met de voorkeur voor een bepaalde gemeente, welke door inschrijvers kan worden kenbaar gemaakt,

volledig rekening houden. Dit is stringenter dan het in de aankondigingen van het vorige jaar werd gesteld. Het gedeelte van de opbrengst, waarvoor door inschrijvers geen voorkeur wordt uitgesproken, zal door de genoemde Bank aan die gemeenten worden uitgeleend, welke daarvoor met het oog op haar behoeften aan financieringsmiddelen voor de woningbouw het meest in aanmerking komen. Hoe willekeurig zal die verdeling uitvallen? Zullen de gemeenten voordelen aan beleggers moeten toezeggen om een voorkeur uitgesproken te krijgen?

De gemeenten zullen de haar uit de nationale woningbouwleningen toevloeiende gelden kunnen gebruiken bij voorkeur voor de financiering van voor 1952 goedgekeurde nieuwe woningbouw, alsmede voor met de woningbouw in ruime zin samenhangende werken van dringende aard en voorts voor andere urgente bouwwerken (scholen enz.).

De Regering is van mening, dat door vorenstaande maatregelen een belangrijke bijdrage wordt geleverd voor de oplossing van de moeilijkheden, welke bestaan op het gebied van de kapitaalsvoorziening. Zij acht het voorts met het oog op een ordelijke gemeentelijke financiering, waaronder die van de woningbouw, van belang, dat de geld- en kapitaalmarkt zo spoedig mogelijk tot rust komen, mede opdat het klimaat, waarin de nationale leningen aan het Nederlandse volk zullen worden voorgesteld, gunstig en overzichtelijk zij. De Minister voegt hieraan toe, dat de geruchten, welke de laatste dagen in omloop zijn, inzake een afschaffing of principiële herziening van het rentegamma, ongegrond zijn. Wel is in overweging een beperkte aanvulling van dat gamma voor langlopende leningen. Binnen enige weken zullen hieromtrent nadere mededelingen kunnen worden gedaan.

Het vorenstaande betekent, dat de lagere publiekrechtelijke lichamen zich voorshands zouden moeten onthouden van het doen van een beroep op geldgevend instanties, zowel voor consolidatie, als voor de financiering van nieuwe objecten.

Investerings energievoorziening.

In de hierboven reeds aangehaalde circulaire heeft Minister Beel tevens medegedeeld, dat voor een negental gemeenten met electriciteitsproductiebedrijven in het tweede halfjaar 1952 een bedrag van ongeveer f 50 mln van het niet-verdeelde overschot van het Gemeentefonds op de dienst 1949 naar gelang van de behoefte beschikbaar zal worden gesteld voor de financiering van reeds in uitvoering zijnde kapitaalswerken op het gebied van de electriciteitsvoorziening, waarvoor nog geen dekkingsmiddelen aanwezig zijn, onder voorwaarde, dat genoemd bedrag uitsluitend voor het aangegeven doel wordt bestemd. Dit geeft wel enig soulaas, maar de betrokken gemeenten zullen daarin toch niet de eindelijke oplossing vinden. Eerst al niet, omdat het bedrag te laag is — alleen Rotterdam zal voor reeds gedane uitgaven terzake van de energievoorziening nog circa f 30 mln moeten dekken —, en vervolgens niet, omdat zij met eigen geld uit het — nog niet gepubliceerde — overschot van het gemeentefondsjaar 1949 worden betaald, hetgeen wil zeggen, dat zij, vergeleken bij niet-producerende gemeenten, achterop geraken, wanneer het tegoed 1949 wordt gedeblokkeerd. Ook de gemeenten met electriciteitsproductiebedrijven hebben andere kapitaalsuitgaven te doen, voor scholen, woningbouw, voor de industrie enz. en zij zouden het onbillijk achten, indien zij, als gevolg van haar activiteiten met betrekking tot de energievoorziening van Nederland, minder uit de moeilijkheden komen dan de niet-producerende gemeenten, die dikwijls concurrerend in de nabijheid gelegen, van stroom en gas profiteren.

Deze opmerkingen dienen te worden gemaakt om te doen begrijpen, dat de hier bedoelde gemeenten de regeling niet bevredigend achten, al zullen zij willen erken-

nen, dat de voorgestelde maatregel, althans voor het tegenwoordige, de liquiditeit zal verbeteren. Zij zullen blijven rekenen op doorvoering van andere denkbeelden, met name terzake van de verdere financiering van de energievoorziening. Men kan te dien aanzien een uitzondering op de algemene leningvoorwaarden maken, omdat het hier betreft een afgerond en overzichtelijk geheel, zodat speciale maatregelen getroffen kunnen worden zonder direct in onvoorziene consequenties te vervallen. De energiebedrijven staan het dichtst bij het particuliere industriële bedrijf. Vele provinciale electriciteitsbedrijven, die bijna alle in de N.V.-vorm worden geëxploiteerd, hebben reeds met succes voor 4½ pCt geleend. Zou men dit aan de gemeenten met productiebedrijven, die men speciaal in Zuid-Holland aantreft, niet toestaan, dan komen zij achterop. Toch moeten zij met de provinciale N.V.'s gelijke tred houden, want zij staan evenzeer voor een taak, die niet verwaarloosd kan worden zonder de algemeen noodzakelijk geachte verhoging van de productiviteit te schaden. En tenslotte verkeren de energiebedrijven in een uitzonderingspositie, omdat de Regering hun medewerking vraagt voor een tariefsverhoging, welke een dubbele werking moet hebben, nl. een hogere opbrengst tot financiering — met gewone middelen — van nieuwe kapitaalsuitgaven, en een verminderend gebruik met als gevolg: een geringe behoefte, d.w.z. een mindere uitbreiding van het in de centrales opgesteld vermogen en dus een beperking van de als nodig geraamde investeringen. Het schijnt mij toe, dat enige leningen van 4½ pCt voor de electriciteitsvoorziening de spanning kunnen breken, zonder dat onvoorziene consequenties zijn te duchten. Het gaat wel om een ingreep, doch hij is incidenteel. Met deze proef zal de mogelijkheid, om te kunnen terugkeren naar normale toestanden, kunnen worden nagegaan.

Geleidelijke opheffing van het rentegamma.

De waardering voor het streven om door de uitkering van reeds aanwezige middelen en het bevorderen van nieuwe leningen de toestand te verbeteren, mag niet beletten op te merken, dat het financiewezen zo is verziekt, dat men slechts kan spreken van het overwinnen van een crisis. Komt aldus enige verademing, dan zal het wellicht mogelijk blijken de verwrongen geld- en kapitaalmarkt in nieuwe verhoudingen te zien en een geleidelijke opheffing van het rentegamma in overweging te nemen. Daarbij zal men mogen bedenken, dat men de toereikendheid van de voor investering bestemde besparingen niet mag beoordelen naar hetgeen nog tot stand zou kunnen worden gebracht. De Regering vergete niet, dat zij zelf het Nederlandse volk tot industrialisatie heeft aangezet en dat zij zelf de gemeenten heeft aangespoord overal terreinen in gereedheid te brengen en andere voorzieningen te treffen. De behoefte was ook vroeger onbegrensd. Doch er zijn technische remmen, die de verwezenlijking van alle wensen tegelijkertijd niet mogelijk maken. De Regering remt die opgewekte activiteit nu kunstmatig af door een tijdsophoudende — uit monetair oogpunt tijdwinnende — investeringscommissie. Beter ware het geweest een bedrag te bepalen, dat uit monetair oogpunt gedurende enige jaren als maximum zou mogen worden geïnvesteerd, een denkbeeld, dat ik in „E.-S.B.” van 28 Februari 1951, no 1763, heb uitgewerkt. Ook dan zou een rem zijn gelegd op de bruisende levensdrang, die de lagere publiekrechtelijke lichamen voortstuwt. Geheel los daarvan staat de rentekwestie, die het inzicht in de mogelijkheden van de kapitaalmarkt vertroebelt. Indien bij dat marktverkeer, waaraan men deel wil hebben, moeilijkheden worden ondervonden, dan mag men de schuld daarvan niet zoeken bij het marktmechanisme, wanneer men — a fault of the Dutch — altijd te veel vraagt en net iets te weinig biedt.

Verhoging van de broodprijs

In het weekend van 3 Februari heeft de Regering het volk verrast met een aantal maatregelen t.a.v. de prijzen van brood, margarine, geïmporteerde voedergranen, t.a.v. de exportheffing op eieren, en met een toezegging dat eerlang, na overleg met de Stichting voor de Landbouw, de garantieprijs voor baconvarkens zal worden verhoogd.

Zoals men in de dagbladen heeft kunnen lezen, zijn de prijzen van geïmporteerde voedergranen met ingang van 4 Februari met f 7 per 100 kg verhoogd, die van zemelen met f 4,70 per 100 kg. De prijs van volksbruin- en volkswitbrood is per gelijke datum verhoogd met vijf cent per 800 gram. De prijs van margarine is daartegenover per pakje van 250 gram verlaagd met 6 cent, terwijl overeenkomstige prijsverlagingen zijn ingevoerd voor bak- en braadvet en spijsolie. De exportheffing op eieren ad 1 cent per stuk is per gelijke datum opgeheven. Een verandering van de bacon-garantieprijs is op komst.

Wat is de reden van deze maatregel, en wat zal er het gevolg van zijn?

De aard van het door de Regering gevoerde prijzenbeleid.

Het komt ons voor, dat men de prijspolitiek kan karakteriseren als een tweeledige. Enerzijds is het streven er op gericht de kosten van levensonderhoud te stabiliseren en wel op een vrij laag niveau, anderzijds wil men het prijzensysteem hanteren voor het stimuleren van de productie van zekere artikelen, zoals veevoeder, waarvoor Nederland te zeer op het buitenland is aangewezen.

Het eerste doel wordt nagestreefd door hoge invoerprijzen, zoals die van de ingevoerde grondstoffen voor de zgn. A.-bloem, waaruit het volksbrood wordt gebakken, niet tot uitdrukking te doen komen in de prijs van het eindproduct. Dit is dus een kostprijsverlagende subsidie zoals men die ook kent in de agrarische sfeer, waar dergelijke subsidies genoten worden op ingevoerde veevoerders. Voor zover het aldus gewonnen product wordt geëxporteerd, wordt de aanvankelijk verleende subsidie door middel van een exportheffing min of meer teruggevorderd.

Het eerste doel heeft sinds de bevrijding gedomineerd, en is pas in de laatste jaren geleidelijk aan meer vergezeld gaan worden door het tweede doel, waarbij men door manipulatie van de prijsverhoudingen invloed op de productie tracht uit te oefenen.

Subsidies en heffingen, die met bovenbedoelde maatregelen moeten worden verleend resp. geheven, komen ten laste van of ten goede aan het Landbouw-Egalisatiefonds.

De aanleiding tot de recente maatregelen.

De grote prijsstijging, die zich op de wereldmarkt sinds het Korea-conflict uitbrak heeft voorgedaan, had ten gevolge dat de door het Landbouw-Egalisatiefonds te verstrekken subsidies aanzienlijk hoger uitvielen dan men tevoren had durven verwachten. Anderzijds verscherpte de ontwikkeling van de betalingsbalans het inzicht in de wenselijkheid van verhoging van de binnenlandse productie van veevoerders. De pogingen hiertoe werden echter belemmerd door de, in beginsel reeds in 1950 afgeschafte, doch door het aanbrengen van een scheiding tussen de naar valuta-gebieden verschillende inkooprijzen en de min of meer gefixeerde afleveringsprijs en door het optreden van een prijsstijging op de wereldmarkt in feite toch gehandhaafde subsidies op geïmporteerde veevoerders.

Thans schijnt de Regering het ogenblik aangebroken te achten om — overigens niet voor de eerste keer — het prijsniveau der ingevoerde veevoerders meer in overeenstemming te brengen met het buitenlandse prijsniveau, in de hoop aldus de binnenlandse productie van vervangingsartikelen te kunnen aanwakkeren. Tege-lijkertijd streeft zij daarbij het fiscale doel na van een ont-

lasting van de Schatkist. Naar de Minister mededeelde, verwacht hij een bate voor het Landbouw-Egalisatiefonds van f 40 à f 50 mln. De overige maatregelen kunnen hiermede in verband worden gezien. Verhoging van de kostprijs doet de reden tot de exportheffing op eieren vervallen. Anderzijds noodzaakt zij de Regering tot een verhoging van de garantieprijs op baconvarkens, wil zij een voldoende aanbod voor de door haar zelf t.o.v. het buitenland aanvaarde leverantieplicht kunnen verwachten.

De verhoging van de prijs van geïmporteerde veevoeder stelt de Regering voor de noodzaak ook de A.-bloemprijs te verhogen teneinde te voorkomen, dat boeren deze bloem als veevoeder gaan gebruiken. Het schijnt niet in haar bedoeling te hebben gelegen een ontlasting van het Landbouw-Egalisatiefonds te bereiken onmiddellijk ten koste van de consument. Tegenover de bate, die genoemd fonds geniet door verhoging van de A.-bloemprijs staat immers de last, die het te dragen krijgt in verband met de als compensatie bedoelde verlaging van de prijs van margarine, bak- en braadvet en olie.

Gevolgen van de genomen maatregelen.

Het zal weinig betoog behoeven, dat de gevolgen van de genomen maatregelen zich pas op de duur zullen manifesteren. Voorshands beperkt het resultaat zich in hoofdzaak tot een fiscaal voordeel, t.w. de bate voor het Landbouw-Egalisatiefonds. Op langere termijn kunnen andere resultaten worden verwacht.

De landbouw zal inderdaad een prikkel krijgen om zich meer op de verbouw van vervangende veevoerders toe te leggen. Men zal evenwel moeten afwachten, in welke mate deze prikkel zich in de resultaten openbaart. Men bedenke, dat het binnenlandse veevoeder reeds vrij in prijs was en werd verkocht tegen prijzen, die ongeveer overeenstemden met die op de wereldmarkt. Overigens zal moeten worden afgewacht in hoeverre een eventuele uitbreiding van de veevoederproductie zich zal voltrekken in de richting van veel veevoeder per ha leverende gewassen, daar de rentabiliteit van de graanteelt naar verhouding goed is.

Voor de bakkers verwacht de Minister, dat de verkleining van de prijsafstand tussen volksbrood en het blanke zgn. luxe-witbrood aanleiding zal geven tot een verschuiving van de consumptie naar het blanke brood. Aangezien de rendementen op blank brood bij een aantal bakkers moeten goed maken, wat zij aan kosten uit de opbrengst van volksbrood niet geheel gedekt zien, zou de genomen maatregel aldus tot een verbetering van de rendabiliteit van het bakkersbedrijf aanleiding kunnen geven.

Waar de bloem voor blank brood niet wordt gesubsidieerd, zou een dergelijke verschuiving tevens een voordeel betekenen voor het Landbouw-Egalisatiefonds.

Of de verwachting van de Minister waarheid zal blijken te zijn, moet uiteraard worden afgewacht. Blank brood kost in de grote steden circa 42 cent per 800 gram, volksbrood stijgt thans van 29 tot 34 cent. Het is niet uitgesloten, dat in de volksbuurten, waar het blanke brood voornamelijk aftrek vindt, de verkleining van het prijsverschil een vergroting van de consumptie van blank brood uitlokt. Daartegenover staat, dat er ook ongetwijfeld gezinnen zijn, die zich tot dusverre slechts bij tijd en wijle het duurdere brood permitteerden, en nu door de stijging van de bakkersrekening zich de luxe zullen gaan onttrekken. In dit verband is tevens van belang, dat de kwaliteit van het volksbrood, onder andere als gevolg van de concurrentie tussen meelfabrieken en molenaars, hoe langer hoe beter is geworden, hetgeen dan ook tot een inkrimping van het verbruik aan blank brood heeft bijgedragen.¹⁾

¹⁾ Van ult. 1948 af was de verhouding (blank brood: volksbrood 50:50; thans schijnt zij gelegen te zijn in de buurt van 30:70.

Conclusie.

De door de Regering genomen maatregelen moeten worden gezien als een aanpassing van de afleveringsprijzen van geïmporteerde veevoerders aan het prijsniveau van de buitenlandse markt. Fiscale overwegingen schijnen hierbij de doorslag te hebben gegeven. Een principiële wijziging van de prijspolitiek kan er niet in worden gezien. De politiek tot stabilisatie van de kosten van levensonderhoud wordt voortgezet. De prijsmaatregelen met betrekking tot

de broodprijzen vormen een complement van die t.a.v. de veevoederprijzen. De verlaging van de prijs van margarine e.d. dient tot compensatie van de stijging van de broodprijzen in de kosten van levensonderhoud. Afgewacht dient te worden, in hoeverre deze maatregelen van invloed zullen zijn op de binnenlandse productie. Of de rendabiliteit van het bakkersbedrijf ten gunste zal worden beïnvloed, schijnt vooralsnog onzeker.

Wageningen.

Prof. Dr Th. L. M. THURLINGS.

Effectenbeurs te Djakarta

Door de afkondiging van Noodwet no 13 (Staatsblad no 79) betreffende de Effectenbeurs dd. 1 September jl. en het daarop gebaseerde uitvoeringsbesluit van de Minister van Financiën dd. 1 November 1951 ziet het er naar uit, dat binnen enkele maanden de plannen tot opening van een effectenbeurs te Djakarta kunnen worden verwezenlijkt.

De voorbereidingen daartoe zijn al geruime tijd gaande. De prae-federale Regering zag reeds in 1948 de vraag onder het oog, of het wenselijk en mogelijk was om tot hervatting van de effectenhandel in Indonesië te geraken. Hoewel uiteraard het tot ontwikkeling brengen van een kapitaalmarkt van belang werd geacht, waren het in hoofdzaak overwegingen van psychologische aard, welke er toe leidden, dat men toch voorlopig van definitieve plannen af zag. Men vreesde nl., dat bij een „vrije” beurshandel de onderwaardering van de Indische gulden openlijk in de koersen van fondsen met specifiek Nederlands of internationaal karakter tot uitdrukking zou komen en achtte een dergelijke openlijke manifestatie van wantrouwen in de valuta en in het financiële en monetaire beleid van de Overheid ongewenst. Bedoeld verschijnsel zou wellicht te ondervangen zijn geweest door het stellen van stopkoersen, doch het liet zich aanzien, dat op die manier van enige handel nauwelijks sprake zou kunnen zijn.

Na de Souvereiniteitsoverdracht trad het vraagstuk van de effectenbeurs weer op de voorgrond bij de monetair maatregelen, welke in Maart 1950 werden genomen. De omvangrijke binnenlandse obligatielening ten laste van de Staat, welke de houders van papiergeld en banktegoeden voor de helft van dit bezit gedwongen waren te nemen, wekte het verlangen op om zo spoedig mogelijk tot een regelmatige verhandeling van de betreffende obligaties te komen. De onofficiële straathandel, welke ontstond, aanvankelijk in „rechterhelften”, later in definitieve stukken, diende zo spoedig mogelijk door een officieel gereguleerde handel met volledige concentratie van vraag en aanbod en uniforme koersvorming te worden vervangen.

Enkele personen uit het bankwezen en van het Deviezeninstituut, die op de hoogte waren van de vooroorlogse effectenhandel te Djakarta, werden aangezocht om de plannen nader uit te werken en eind 1950 was men zover, dat enige concepten aan de Ministeries van Financiën en Justitie ter nadere bestudering konden worden voorgelegd. Een vlotte afdoening van zaken werd daarna ten zeerste bemoeilijkt omdat bespreking met de oorspronkelijke opstellers der plannen, die inmiddels op een enkele uitzondering na naar Nederland waren vertrokken, niet meer mogelijk bleek te zijn. Op het Ministerie van Financiën hadden enkele mutatiën plaats onder de personen, die met de verdere uitwerking waren belast en zo werd het Juli 1951 voor de zaak weer ernstig kon worden aangepakt. Van dit tijdstip af werd nu de laatste hand gelegd aan de voorbereiding van de in de aanvang dezes bedoelde Beurswet 1951, welke op 1 September jl. kon worden afgekondigd.

Deze wet is zeer summier en moet worden beschouwd als een rompwet, waarvan de verdere uitvoering aan de Minister van Financiën wordt overgelaten. Zij geeft aan wat onder „beurs” in de zin van deze wet moet worden verstaan en stelt de beurs onder toezicht van de Minister van Financiën, die bevoegd is voorschriften te geven omtrent:

- a. de opening en sluiting van de beurs;
- b. de notering en de wijze waarop ter beurze zaken worden gedaan;

en voorts gemachtigd is alle maatregelen te treffen, welke hem in het belang van de geld- en effectenhandel nodig voorkomen.

Er zal een Commissie van Advies in Beurszaken zijn, waarvan de leden door de Minister van Financiën worden benoemd en welke door hem dient te worden gehoord bij alle door hem met betrekking tot de effectenbeurs te nemen maatregelen. Daarnaast zal deze Commissie ook zelf voorstellen kunnen indienen tot het nemen van maatregelen, indien haar dit in het belang van de geld- en effectenhandel nuttig of nodig voorkomt.

Ten slotte wordt bepaald, dat alle overeenkomsten of reglementen, welke in strijd zijn met een bepaling ener door de Minister van Financiën, krachtens de Beurswet uitgevaardigde regeling, van rechtswege nietig zijn en worden een aantal strafbepalingen gegeven.

Als kern van deze wet moet worden gezien de machtiging aan de Minister van Financiën.

Na op 29 September 1951 de leden van de Commissie van Advies in Beurszaken te hebben benoemd maakte de Minister op 1 November d.a.v. voor de eerste maal gebruik van de hem gegeven machtiging door afkondiging van Besluit no 289737 U/U, waarbij:

- a. een Vereniging voor de Geld- en Effectenhandel in het leven werd geroepen;
- b. aan die Vereniging toestemming werd verleend tot het organiseren en houden van een beurs voor de geld- en effectenhandel te Djakarta, alsmede tot het houden van fondsenveilingen.

ad. a.

Vóór de oorlog werd de effectenhandel te Batavia uitgeoefend door makelaars in effecten en drie particuliere Nederlandse banken, die zich daartoe hadden verenigd in een Vereniging voor de Effectenhandel, welke werkte onder auspiciën van de Handelsvereniging te Batavia. Te Surabaya werd een soortgelijke figuur aangetroffen, met dien verstande, dat de banken daar geen lid van de Vereniging waren. De Javasche Bank was erelid der Vereniging te Batavia en onthield zich van actieve medewerking.

Voorname Vereniging te Batavia werd opgericht op 22 October 1912 voor de tijd van 29 jaar. Waar geen verlenging van deze termijn werd aangevraagd, kan worden gesteld, dat deze Vereniging sedert 1941 van rechtswege ontbonden is.

Het ware misschien mogelijk geweest de oude Vereniging op een of andere wijze te doen herleven, doch

in verschillend opzicht waren zodanige veranderingen opgetreden, dat een nieuwe organisatie gewenst werd geacht. In de oude Vereniging hadden de makelaars bijzondere rechten. Oorspronkelijk waren zij de enige leden en eerst op 8 Juli 1928 werden de banken als lid toegelaten op voorwaarde, dat zij van alle door hen met of door *tussenkoms*t van een der ledenmakelaars afgesloten transacties de helft van de courtage zouden afstaan. Voor het handhaven van deze rechten voor de drie nog overgebleven makelaarsfirma's van de dertien vooroorlogse waren geen redelijke gronden te vinden. Bovendien was de positie van de banken op het gebied van effectenzaken door haar aanstelling tot officiële „effectenbewaärders” totaal gewijzigd. Als bijzondere factor gold verder, dat de Statuten en reglementen van de voormalige Vereniging geen mogelijkheid openden voor Indonesische banken en commissionairs, „new-comers” op het gebied van de effectenhandel, om als lid toe te treden. Het spreekt vanzelf, dat men onder de huidige omstandigheden geen genoegen zou kunnen nemen met een Vereniging voor de Geld- en Effectenhandel, welke uitsluitend zou zijn samengesteld uit buitenlandse leden, temeer omdat het in andere landen normaal is, dat buitenlanders van de effectenbeurs worden geweerd (vgl. Nederland). Men wil oude rechten weliswaar erkennen, doch het Indonesische element dient van meet af aan in voldoende mate te zijn vertegenwoordigd. Deze mogelijkheid is nu geopend doordat ingevolge artikel 2 van het Ministerieel Besluit van 1 November jl. de leden van de Vereniging in eerste instantie door de Minister van Financiën zullen worden aangezocht, zonder dat daarbij aan bepaalde normen behoefte te worden voldaan. Latere toetredingen dienen steeds te geschieden onder goedkeuring van de Minister, terwijl hij tevens het recht behoudt om ten allen tijde nieuwe leden aan te zoeken.

Er zijn te Djakarta echter nog weinig Indonesische instellingen te vinden, welke voor het lidmaatschap in aanmerking kunnen komen. Gedacht wordt aan de Bank Negara Indonesia, de Bank Industrie Negara, de Bank Rakjat Indonesia en de Bank Perniagaan Indonesia. Dit aantal is echter onvoldoende om het Indonesische element van voldoende betekenis te doen zijn. Men heeft daarom zelfs de ietwat vreemd aandoende mogelijkheid geopend om ook buiten te Djakarta gevestigde instellingen lid van de Vereniging te doen worden en ter beurze zaken te doen verrichten.

Om de technische moeilijkheden aan deze figuur verbonden te overwinnen wordt in artikel 4 sub 2 van meergenoemd Ministerieel Besluit bepaald, dat leden der Vereniging, die geen kantoor houden te Djakarta domicilie moeten kiezen te Djakarta en dit algemeen bekend moeten stellen, terwijl het betreffende lid op dit domicilie zal moeten zijn vertegenwoordigd totdat alle lopende door hem ter beurze afgesloten affaires volledig zijn afgewikkeld. Op die manier wordt het mogelijk, dat ook buiten Djakarta gevestigde Indonesische banken¹⁾ rechtstreeks aan de beurshandel kunnen deelnemen. De praktijk zal moeten uitwijzen in hoeverre het voor deze banken lonend is uitsluitend voor beurstransacties te Djakarta te zijn vertegenwoordigd, hetgeen in feite neerkomt op de opening van een kantoor aldaar. Naar dezerzijds oordeel kunnen de verwachtingen daaromtrent niet hoog worden gespannen.

De Indonesische „new-comers” op het terrein van de effectenhandel zullen dit vak nog van de grond af moeten leren. In de doelstelling van de nieuwe Vereniging is daarom naast „het bevorderen van de geld- en effectenhandel in de ruimste zin van het woord in Indonesië” opgenomen: „inbegrepen het bevorderen van de opleiding van personen, die van de geld- en effectenhandel hun beroep wensen te maken”. Behalve door het organiseren van cursussen

zal deze opleiding m.i. in belangrijke mate „in de praktijk” moeten worden verkregen. Gebleken is, dat de Nederlandse banken en makelaarskantoren gaarne hun medewerking hieraan zullen verlenen. In het bijzonder ligt hier een taak voor De Javasche Bank, welke ook tot de nieuwe Vereniging als erelid zal toetreden.

Het Ministeriële Besluit van 1. November, steunend op de Beurswet van 1 September, vormt het Statuut voor de Vereniging, welke daarbij tevens rechtspersoonlijkheid heeft verkregen.

Verdere bepalingen ter vervollediging, uitwerking of uitvoering van het in het Statuut gestelde en ter bevordering van het bereiken van het doel der Vereniging worden bij reglement vastgesteld door de algemene ledenvergadering, met een meerderheid van tenminste $\frac{2}{3}$ der uitgebrachte stemmen. Deze reglementen behoeven echter voor zij in werking kunnen treden vooraf de goedkeuring van de Minister van Financiën. Geconcipieerd zijn reeds:

1. een reglement voor de geld- en effectenhandel;
2. een provisiereglement;
3. een huishoudelijk reglement;
4. een reglement voor de toetreding en uittreding van leden.

ad. b.

Zoals boven aangegeven, werd bij het Ministeriële Besluit van 1 November aan de Vereniging voor de Geld- en Effectenhandel toestemming verleend tot het organiseren en houden van een beurs voor de geld- en effectenhandel te Djakarta alsmede tot het houden van fondsenveilingen. Deze laatste toevoeging vindt men ook in de begripsomschrijving van de Beurswet zelf. (Onder beurs in de zin van deze wet worden verstaan beurzen van Koophandel in Indonesië, voor zover zij bestemd zijn voor de geld- en effectenhandel, alsmede alle veilingen van fondsen). Zij was noodzakelijk omdat men voor de interpretatie van de term „beurzen van koophandel” zou moeten terugvallen op artikel 59 van het Wetboek van Koophandel en daarbij stond te vrezen, dat een éénmalige veiling niet onder de definitie kon worden gebracht.

De feitelijke organisatie zal nu dienen te geschieden overeenkomstig de bovenbedoelde reglementen, onder goedkeuring van de Minister van Financiën. Het lijkt een goede vinding, dat men in het Indonesisch, waarin men nog geen woord had voor de term „beurs”, het Latijnse woord „bursa” heeft ingevoerd.

Men moet zich de toekomstige organisatie van de effectenbeurs te Djakarta niet voorstellen als een beurs met „hoeklieden” zoals die te Amsterdam. Men zal hier wederom evenals voor de oorlog het zgn. „call-systeem” toepassen. Dat betekent, dat de fondsen, welke tot de notering zijn toegelaten, in een bepaalde volgorde worden verhandeld, waarbij aan de hand van de aanwezige vraag en het aanbod noteringen worden gemaakt. De duur van de „call” is afhankelijk van de omvang der affaires en het tempo waarin deze wordt gehouden. Dit verklaart waarom in het Ministeriële Besluit wel een aanvangstijd voor de beurs wordt genoemd doch geen sluitingstijd.

De Vereniging voor de Geld- en Effectenhandel zal van de noteringen ter beurze een prijscourant opmaken en deze publiceren. Zij is echter bevoegd om het recht tot publicatie aan anderen over te dragen. In deze prijscourant zullen worden opgenomen:

- a. de fondsen, welke daartoe door of vanwege de Minister van Financiën worden aangewezen;
- b. de fondsen, welke door de Vereniging tot de notering worden toegelaten.

Het ziet er naar uit, dat bij de aanvang slechts zullen worden verhandeld de 3 pCt staatsobligaties 1950 en een aantal staatsleningen en andere overheidsleningen, welke ook voor de oorlog werden genoteerd. Volgens een nog

¹⁾ Nadere gegevens omtrent deze banken vindt men in mijn proefschrift over „Het bankwezen in Indonesië sedert het uitbreken van de tweede wereldoorlog”. Djakarta 1951.

door het Deviezeninstituut te treffen regeling zullen alleen effecten, welke onder de depôt dwang vallen, mogen worden verhandeld. Tot nog toe was de handel in effecten afhankelijk van vergunningen van de Directeur van het Deviezeninstituut. Het ligt nu in de bedoeling op korte termijn voor bovenbedoelde effecten een algemene vergunning te geven.

Wat het meest opvalt in de tweede Afdeling van het Ministeriële Besluit is, dat in Indonesië onmiddellijk „beursdwang” of beter gezegd „commissioonnairsdwang” zal worden ingevoerd. Artikel 15 zegt nl. het volgende: „De fondsen, welke op grond van het in artikel 14 bepaalde in de prijscourant zijn opgenomen, mogen behoudens verkregen vergunning op grond van de Deviezenordonnantie 1940, in Indonesië slechts worden verhandeld door tussenkomst van leden van de in artikel 11 genoemde Vereniging op de in dat artikel genoemde beurs, tenzij door mij anders wordt bepaald”. Verhandeling van deze effecten op andere wijze zal op grond van het bepaalde in de Beurswet 1951 strafbaar zijn, terwijl de effecten, waarmee het strafbare feit werd gepleegd, kunnen worden verbeurd verklaard. Bovendien zullen de betreffende overeenkomsten, zoals we reeds eerder in dit artikel zagen, van rechtswege nietig zijn. De tussenpersonen zullen de aan- en verkooporders in een bepaald fonds op één dag wel in elkaar mogen sluiten, doch zij zullen daarvan op de „call” ter registratie mededeling moeten doen.

Door de „commissioonnairsdwang” wordt diep in private rechtsverhoudingen ingegrepen en er zullen dus wel gewichtige redenen aanwezig moeten zijn om hiertoe over te gaan.

Dr Schukking geeft in zijn dissertatie een 6-tal motieven aan waarom in het algemeen tot deze dwang wordt overgegaan²⁾; het zijn:

1. bescherming van het publiek;
2. concentratie van vraag en aanbod (Börsentotalität);
3. het voorkomen van zwarte markten met zwarte koersen;
4. fiscale overwegingen;
5. effectenregistratie en rechtsherstel;
6. bevordering van de beurshandel in het belang der daarbij betrokkenen.

Zonder dieper op deze kwestie in te gaan meen ik, dat al deze motieven in Indonesië in meerdere of mindere mate gelden. Vooral de bescherming van het publiek lijkt hier een belangrijke rol te spelen. Het is geenszins denkbeeldig, dat gewetenloze lieden, gebruik makend van de onwetendheid van het publiek, zullen trachten fondsen ver beneden de marktwaarde daaraan te ontfutselen. Zonder beursdwang zou dit niet strafbaar zijn. Anderzijds acht men het echter niet juist, dat de man in de afgelegen desa, waar in de verste verte geen kantoor van een lid

²⁾ Zie: W. H. C. Schukking: Beurswetgeving. Groningen/Batavia 1947.

der Vereniging is gevestigd en die zijn gedwongen obligatie 1950 aan zijn buurman overdoet, strafbaar zou zijn. Het ligt daarom in de bedoeling om in plaatsen, waar geen lid van de Vereniging voor de Geld- en Effectenhandel is gevestigd, de Pandhuisdienst in te schakelen en in afwijking van het bovenbedoelde artikel 15 in 3 pCt staatsobligaties 1950 ook transacties door deze Dienst toe te staan door haar tegen wekelijks vast te stellen koersen deze stukken te doen kopen en voor zover de voorraad dit toelaat ook te doen verkopen. Daar de Pandhuisdienst in vele zeer kleine plaatsen is gevestigd wordt hiermede ten dele aan het bedoelde bezwaar tegemoet gekomen. Geheel uit de weg geruimd is het op die manier echter niet.

Ter voorkoming van versnippering ligt het ditmaal niet in de bedoeling naast de beurs te Djakarta ook elders in Indonesië nog effectenbeurzen te stichten.

Wanneer men zich nu afvraagt in welk stadium de voorbereiding voor de opening van de effectenbeurs te Djakarta zich thans bevindt, wanneer de opening tegemoet kan worden gezien en wat van de handel ter beurse kan worden verwacht dan kan daarop het volgende worden gezegd.

Het is thans zover, dat de Minister van Financiën een dezer dagen de uitnodigingen laat uitgaan aan de instellingen, welke men zich in eerste instantie als lid van de Vereniging heeft gedacht. Zodra deze uitnodigingen zijn aanvaard bestaat de Vereniging niet langer alleen op papier doch is zij een realiteit. Het eerste werk van de leden zal daarna zijn het beraadslagen over de reglementen, die, zoals gezegd, reeds in concept bestaan. Is men het daarover eens en keurt de Minister deze goed dan staat niets de opening van de beurs (in het gebouw van De Javasche Bank) nog in de weg. Naar schatting kan dit, als alles vlot verloopt, in de loop van de maand Februari 1952 worden verwacht.

Het laat zich aanzien, dat de voornaamste affaire zal plaats hebben in de 3 pCt staatsobligaties 1950. Deze stukken zullen ook door niet-deviezeningezetenen ter beurse mogen worden verkocht, voor zover zij zijn verkregen als rechtstreeks gevolg van het geldsaneringsbesluit van 19 Maart 1950.

De vraag ter beurse zal naar het voorkomt vooralsnog een eenzijdig karakter dragen. Zij zal in hoofdzaak afkomstig zijn van institutionele beleggers. Van particuliere Indonesische zijde kan nog weinig worden verwacht. Het zou een stimulans voor de beurs kunnen zijn indien niet-ingezetenen Rurni-rekeningen voor aankoop van effecten mochten bezigen. Op de laatstgehouden Ministers-conferentie in den Haag werd door Indonesië toegezegd, dat voor zgn. M-rekeningen beleggingsmogelijkheden in Indonesië zouden worden geopend, o.a. door de mogelijkheid te scheppen tot aankoop van nader aan te geven fondsen of groepen van fondsen op de te Djakarta te openen effectenbeurs. Aan de uitwerking daarvan is men echter nog niet toe.

Djakarta, 16 December 1952.

Dr C. F. SCHEFFER.

De belastingwetgeving gedurende 1951

Het onderwerp van dit artikel¹⁾ moge door een tweetal beperkingen wat nader aangeduid worden. In de eerste plaats wordt in het hierna volgende de wetgeving op het gebied van de invoerrechten en de accijnzen buiten beschouwing gelaten. Weliswaar is het uit theoretisch oogpunt niet gewenst deze belastingen af te scheiden van de andere, maar bij de behandeling van fiscale onderwerpen van praktische aard is dit vrij gebruikelijk en ik moge mij

¹⁾ Met dit opstel wordt niet meer beoogd dan het geven van een samenvattend overzicht van de in 1951 tot stand gekomen wijzigingen in de belastingwetgeving; eigen commentaar en bespreking van de behandeling in de Staten-Generaal blijven daarom achterwege.

bij dit gebruik aansluiten. In de tweede plaats wil ik onder „wetgeving” alleen verstaan de wetgeving in formele zin, dat is de wetgeving die tot stand komt door aanneming door de Staten-Generaal en goedkeuring door de Kroon. De Koninklijke Besluiten en de Ministeriële Beschikkingen die kracht van wet hebben laat ik buiten beschouwing, voor zover zij niet in direct verband staan met de in 1951 van kracht geworden wetten in formele zin. Ook de belastingheffing door de lagere publiekrechtelijke lichamen wordt niet besproken.

De te bespreken wetten dragen alle de dagtekening 16

Augustus 1951. Het zijn: de Wet op de herkapitalisatie 1951 (Staatsblad 376)²⁾; de wetten tot verhoging van enige belastingen in verband met de bijzondere uitgaven voor de defensie: de wet tot wijziging van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941, het Besluit op de Loonbelasting 1940 en de Wet op de Vermogensbelasting 1892 (Staatsblad 378); de wet tot wijziging van de omzetbelasting (Staatsblad 379); de wet tot verhoging van de motorrijtuigenbelasting (Staatsblad 380); de wet tot verhoging van het tarief van de vermogensbelasting (Staatsblad 381); de wet tot wijziging en aanvulling van de Successiewet (Staatsblad 382) en de wet tot verhoging van het tarief der vennootschapsbelasting (Staatsblad 391). Tegelijk met de zes ontwerpen, die geleid hebben tot de laatstgenoemde groep wetten, is door de Staten-Generaal behandeld de Nota inzake de fiscale winstbepaling³⁾, waarvan de inhoud, zoals die door de Minister van Financiën nader is aangevuld en gewijzigd, is neergelegd in de resolutie (zonder kracht van wet) van 7 November 1951, no 127.

I. Inkomstenbelasting.

a. De krachtens de Wet Belastingherziening 1950 toegestane willekeurige, mits vervroegde, afschrijving van een derde van de aanschaffings- of voortbrengingskosten van bedrijfsmiddelen kan door de Minister van Financiën worden beperkt tot een tiende met betrekking tot bedrijfsmiddelen, welke na 29 Augustus 1951 zijn verworven, verbeterd, besteld of aanbesteed. De beperking geldt voor het laatst voor het boekjaar, waartoe 1 Januari 1954 behoort.

De Minister van Financiën heeft ter uitvoering van deze bepaling uitgevaardigd de Beschikking van 10 December 1951, Staatscourant 1951, no 242. De beperking tot een tiende wordt hiër in toegepast op de volgende bedrijfsmiddelen, welke na 1 Januari 1952 zijn verworven, verbeterd, besteld of aanbesteed: gebouwde eigendommen (behalve nieuwe fabrieksgebouwen, voor zover de stichting leidt tot een verhoging van de productiecapaciteit); automobielen, welke niet uitsluitend of nagenoeg uitsluitend worden gebruikt voor het beroepsvervoer over de weg; kantoorinventarissen; andere dan lichamelijke zaken; andere bedrijfsmiddelen, voor zover de aanschaffings- of voortbrengingskosten niet zijn voldaan vóór 1 Januari 1953.

b. De vermogensbelasting, die over de jaren 1951 tot en met 1954 meer verschuldigd is dan volgens het tarief van $\frac{1}{2}$ pCt (zie onder III b), wordt ter berekening van het zuiver inkomen als persoonlijke verplichting afgetrokken.

c. Met ingang van 1948 werd ter berekening van de inkomstenbelasting van minderjarigen, behorende tot het huishouden van een belastingplichtige die voor hen aanspraak op kinderaftrek had, het zuiver inkomen verhoogd met f 300 (groep IA van de loonbelastingtabel; deze bepaling was alleen van belang voor inkomsten uit dienstbetrekking: de andere inkomsten van belastingplichtigen, voor wie kinderaftrek genoten wordt, worden volgens art. 43 Besluit op de Inkomstenbelasting 1941 belast bij de belastingplichtige die de kinderaftrek geniet). Daar de gevallen, waarin voor reeds verdienende minderjarigen kinderaftrek wordt genoten, met ingang van 1952 belangrijk beperkt zijn (zie onder c), is deze bepaling met ingang van dit jaar vervallen.

d. De kinderaftrek wordt met ingang van 1952 beperkt tot kinderen die jonger dan 17 jaar zijn. Echter is de kinderaftrek voor kinderen, die jonger dan 25 jaar zijn en grotendeels op kosten van de belastingplichtige worden onderhouden en onderwijs genieten of worden opgeleid

voor een beroep, behouden. Eveneens is de oude regeling behouden voor kinderen die ten gevolge van gebreken van lichaam of geest vermoedelijk in de eerstkomende drie jaren geen of nagenoeg geen inkomsten uit eigen arbeid kunnen verwerven en grotendeels op kosten van de belastingplichtige worden onderhouden (dus kinderaftrek tot en met 20 jaar). Ten slotte is een nieuwe regeling in het leven geroepen voor het geval, dat volgens het voorgaande aanspraak op kinderaftrek bestaat voor drie of meer kinderen; in dat geval bestaat bovendien aanspraak op kinderaftrek voor één eigen of aangehuwd kind of pleegkind dat 17 jaar of ouder, doch jonger dan 21 jaar is en overigens aan de voorwaarden voor kinderaftrek voldoet.

e. Naast de gewone inkomstenbelasting wordt van 1951 tot en met 1954 een extra-inkomstenbelasting geheven van de winst uit bedrijf, daaronder begrepen tantièmes en gratificatiën, voor zover zij niet aan de commissarissenbelasting zijn onderworpen. Aan de extra-belasting zijn echter niet onderworpen bedragen, waarop het proportionele tarief van art. 48 Besluit op de Inkomstenbelasting 1941 (20-40 pCt) of het tarief van 20 pCt dat geldt voor de „eindafrekening” bij overlijden enz. kan worden toegepast. Is de winst uit het bedrijf hoger dan het zuiver inkomen (bij voorbeeld door de aanwezigheid van persoonlijke verplichtingen of dergelijke aftrekposten), dan wordt de extra-belasting geheven over het zuiver inkomen.

De belasting wordt niet geheven, indien het aldus bepaalde bedrag een zekere grens niet te boven gaat. Deze grens ligt voor tariefgroep I (ongehuwden) bij f 7.500, voor tariefgroep II (gehuwden) bij f 8.500 en voor tariefgroep III (belastingplichtigen met aanspraak op kinderaftrek) bij f 8.500, vermeerderd met f 500 voor ieder kind, dat oploopt van 5 pCt tot $7\frac{1}{2}$ pCt wordt toegepast op het bedrag dat boven deze grens ligt.

f. Als de vereiste aangifte niet gedaan is, kan met ingang van 1951 de belastingplichtige bij aangetekende brief worden aangemaand om de aangifte alsnog binnen een bepaalde, in de brief gestelde, termijn in te dienen. Als hij daaraan niet voldoet, wordt de aanslag verhoogd met 5 pCt, maar tenminste met f 5. De Minister van Financiën kan in geval van dwaling of verschoonbaar verzuim de verhoging geheel of gedeeltelijk kwijtschelden.

g. Indien bonus-aandelen worden ontvangen bij de herkapitalisatie van een vennootschap, welke herkapitalisatie voldoet aan de voorwaarden van de Wet op de herkapitalisatie 1951 (te weten: de vennootschap moet gevestigd zijn binnen Nederland, Suriname, de Nederlandse Antillen, Nieuw-Guinea of Indonesië; de herkapitalisatie moet geschieden vóór 1 Januari 1953 (de Minister van Financiën kan afwijking van deze voorwaarde toestaan); zij mag niet tengevolge hebben, dat het gestorte kapitaal uitgaat boven twee derde van het zuiver vermogen bij de aanvang van het boekjaar, waartoe 1 Januari 1951 behoort), dan wordt de inkomstenbelasting daarover desgewenst geheven naar een tarief van 20 pCt. Wordt met het oog op de betaling van de inkomstenbelasting een dividend in contanten uitgekeerd van ten hoogste 25 pCt van het nominaal bedrag van de bonus-aandelen, dan is het tarief van 20 pCt ook van toepassing op de uitdeling in contanten.

II. Loonbelasting.

a. De regeling van de kinderaftrek wordt met ingang van het jaar 1952 gewijzigd in overeenstemming met de wijziging in de inkomstenbelasting (zie onder I d).

b. Indien de vereiste loonbelastingaangifte ook na een aanmaning niet wordt gedaan, wordt de, door de inspecteur ambtshalve op te leggen, aanslag verhoogd met 10 pCt, maar ten minste met f 5. De Minister van Financiën kan in geval van dwaling of verschoonbaar verzuim de verhoging geheel of gedeeltelijk kwijtschelden.

²⁾ Zie J. C. Brezet, „E.-S.B.” 1950, blz. 681-682 en Dr F. W. C. Blom, „E.-S.B.” 1950, blz. 893-894. Het wetsontwerp is na publicatie van deze artikelen nog gewijzigd in de door Dr Blom in noot 4 op blz. 894 aangeduide zin. De voornaamste bepalingen van de wet worden hierna onder I g en VI besproken.

³⁾ Bijlagen bij de Handelingen der Staten-Generaal, Zitting 1950-1951, Tweede Kamer, Stuk 2112. Zie hierover R. Burgert, „E.-S.B.” 1951, blz. 301-303, 394-396, 484-485. Ik laat dit onderwerp thans onbesproken.

c. De afzonderlijke tabel (groep IA) voor minderjarigen (zie onder Ic) is met ingang van 1 Januari 1952 afgeschaft (Beschikking van de Minister van Financiën van 29 November 1951, Staatscourant 1951, no 236).

III. Vermogensbelasting.

a. De vrijstelling voor lijfrenten is met ingang van 1951 gewijzigd. Afgezien van de vrijstelling voor niet tot het bedrijfs- of beroepsvermogen behorende polissen van lijfrente en die voor het recht op lijfrenten, door ouders aan hun minderjarige kinderen toegekend, welke vrijstellingen werden gehandhaafd, is thans vrijgesteld het recht op lijfrenten, verkregen door betaling van een gelijkblijvende premie, welke, behoudens in het geval van invaliditeit of overlijden, gedurende ten minste 20 jaar verschuldigd is, voor zover deze lijfrenten, vermeerderd met pensioenen, gezamenlijk niet meer bedragen dan: f 3.000 per jaar voor degene, die de premie heeft betaald, mits hij de leeftijd van 60 jaar heeft bereikt of invalide is; f 2.000 per jaar voor de weduwe van degene, die de premie heeft betaald; f 500 per jaar voor een minderjarig kind van degene, die de premie heeft betaald.

Voor lijfrenten, die op 29 Augustus 1951 reeds waren verzekerd, wordt desgewenst de oude regeling (vrij is het recht op lijfrenten, voor zover deze gezamenlijk niet meer bedragen dan f 1.200 per jaar, indien dat recht verkregen is door betaling van een gelijkblijvende premie gedurende ten minste 10 jaar, mits de genietter niet bovendien een belastbaar vermogen van f 16.000 of meer bezit) toegepast.

b. Het tarief van de belasting, dat $\frac{1}{2}$ pCt bedroeg, is voor de jaren 1951 tot en met 1954 verhoogd. Het nieuwe tarief is progressief en loopt op van 0,6 pCt tot 0,7 pCt.

c. De verhoging van de belastingvrije som voor de belastingplichtige, die de leeftijd van 60 jaar heeft bereikt of vermoedelijk in de eerstkomende drie jaren geen of nagenoeg geen inkomsten uit arbeid zal kunnen verwerven, is verhoogd. Deze bedraagt voor de jaren 1951 tot en met 1954 f 20.000, mits het zuiver vermogen minder dan f 100.000 en het zuiver inkomen over het afgelopen jaar minder dan f 3.500 bedraagt.

d. De regeling van de kinderaftrek wordt met ingang van het jaar 1953 gewijzigd in overeenstemming met de wijziging in de inkomstenbelasting (zie onder Id). Echter is gehandhaafd de bepaling, dat geen kinderaftrek wordt genoten, indien het kind zelf in de vermogensbelasting wordt aangeslagen.

e. Indien en voor zover de vermogensbelasting tezamen met de inkomstenbelasting over het afgelopen kalenderjaar meer dan 90 pCt van het zuiver inkomen over dat jaar zou bedragen, wordt de vermogensbelasting geheven naar het tarief van $\frac{1}{2}$ pCt.

IV. Vennootschapsbelasting.

De belasting wordt voor de jaren 1951 tot en met 1954 geheven naar een progressief tarief, dat oploopt van 45 pCt tot 52 pCt. Voor vrijwillige toevoegingen aan de winst uit de nieuwe onbelaste reserve blijft echter het tarief van 40 pCt (bij gehele toevoeging 30 pCt) gelden.

V. Rechten van successie en van schenking.

a. Voor het tijdvak van 1 September 1951 tot en met 31 Augustus 1955 is het tarief (behalve voor verkrijgingen door kinderen en door de echtgenote) verhoogd. De verhoging geldt niet, voor zover in het verkregene landgoederen in de zin van de Natuurschoonwet zijn begrepen.

b. Indien na het overlijden van een werknemer door zijn werkgever vrijwillig aan de weduwe of wezen van de werknemer pensioen toegekend wordt, hetzij bij testament (zodat het pensioen eerst verkregen wordt na overlijden ook van de werkgever), hetzij door schenking, dan is deze verkrijging veelal vrijgesteld van successierecht, resp. schenkingsrecht. Met ingang van 1 September 1951 wordt

nu zo een verkrijging, waarop deze vrijstelling van toepassing is, geacht te zijn verkregen krachtens een door de werknemer gemaakt beding. Dit pensioen wordt dus gelijkgesteld met een door de werknemer bedongen pensioen.

c. De vrijstelling voor pensioenen en lijfrenten ten behoeve van de weduwe is met ingang van 1 September 1951 verhoogd tot f 2.200 per jaar. Voor een halfwees geldt een vrijstelling van f 500 per jaar, voor een wees van f 1.000 per jaar. De vrijstellingen voor weduwe en kinderen kunnen echter tezamen niet meer bedragen dan f 4.000 per jaar.

Indien het verkregene de vrijstelling te boven gaat, is slechts het meerdere belast.

Indien ten gevolge van het overlijden periodieke uitkeringen worden verkregen anders dan krachtens een door de overledene gesloten overeenkomst (bijvoorbeeld Rijkspensioen, dat wordt verkregen krachtens de Pensioenwet 1922), dan wordt de hierboven omschreven vrijstelling verminderd met het bedrag van deze periodieke uitkeringen.

VI. Dividendbeperking.

Indien een herkapitalisatie voldoet aan de voorwaarden van de Wet op de herkapitalisatie 1951 (zie onder Ig), dan blijft de dividendbeperking ten aanzien van de uitgereikte bonus-aandelen en ten aanzien van het dividend in contanten (mits niet hoger dan 25 pCt van het nominaal bedrag van de bonus-aandelen) buiten toepassing.

VII. Omzetbelasting.

Definitieve wijzigingen met ingang van 1 September 1951.

a. In het algemeen wordt het verpakken van goederen niet als een bewerking aangemerkt. Thans is bepaald, dat in door de Minister van Financiën aan te wijzen gevallen het verpakken van goederen om die voor de verkoop in het klein gereed te maken wel als een bewerking wordt aangemerkt, waardoor de ondernemer die zulke goederen verpakt en vervolgens levert omzetbelasting naar het fabrikantentarief verschuldigd is. De Minister heeft in § 4a van de Uitvoeringsresolutie-Omzetbelasting 1947 deze aanwijzing verricht voor de goederen, genoemd in post 21 van de weeldetabel (bepaalde toiletartikelen).

b. De ondernemer die goederen, niet vallende onder de weeldetabel, brengt of doet brengen in een zodanige staat, dat zij wel onder die tabel vallen, wordt als fabrikant van de weeldegoederen aangemerkt.

c. In gevallen, waarin accijnsgoederen met crediet voor de accijns worden geleverd of ingevoerd, wordt de omzetbelasting resp. de invoerbelasting ook berekend over het bedrag van de accijns.

d. Reeds met ingang van 1 Januari 1951 is de mogelijkheid geopend om bij Koninklijk Besluit de invoerbelasting ter zake van de invoer van bepaalde goederen 3 pCt hoger te stellen ter opheffing van het verschil in druk van invoerbelasting en omzetbelasting op die goederen of op soortgelijke goederen. Deze mogelijkheid gold echter niet voor weeldegoederen. Met ingang van 1 September 1951 is deze leemte aangevuld. Een Koninklijk Besluit ter uitvoering van deze bepalingen is nog niet bekend gemaakt.

Wijzigingen, geldende van 1 September 1951 tot en met 31 Augustus 1955.

e. Het tarief bij levering door een groothandelaar aan een kleinhandelaar is gebracht van $\frac{1}{2}$ pCt op 1 pCt, behalve voor door de Minister van Financiën aangewezen uitzonderingen. De Minister heeft in § 7 bis Uitvoeringsresolutie-Omzetbelasting 1947 uitgezonderd de leveringen van tabaksfabrikaten en van bloemen (met ingang van 1 Februari 1952 ook van gedistilleerde dranken).

f. Het tarief voor levering door de fabrikant van goederen, vallende onder het zgn. tussentarief, is verhoogd van 6 pCt tot 7 pCt bij levering aan ondernemers en van 8 pCt tot 9 pCt bij levering aan anderen. Voor de invoerbelasting geldt een overeenkomstige verhoging.

g. De weeldetabel is uitgebreid met een aantal goederen (onder andere theelichtjes; elektrische wasmachines). Bovendien zijn daarin opgenomen goederen, welke zijn verpakt op andere wijze dan redelijkerwijze noodzakelijk is, hetzij voor het vervoer, hetzij voor de bewaring van die goederen, hetzij voor de onderscheiding van de betrokken goederen door het publiek van andere soortgelijke goederen. De gevallen, waarin een redelijkerwijze niet-noodzakelijke verpakking aanwezig is, worden vastgesteld door de Minister van Financiën. Een zodanige vaststelling is nog niet geschied.

h. De weeldebelasting is verhoogd tot 30 pCt behalve voor de goederen, genoemd in tabel IIa (onder de uitzonderingen, die dus onderworpen blijven aan het tarief van 15 pCt komen onder andere voor de goederen, welke zijn verpakt op andere wijze dan redelijkerwijze noodzakelijk is en voorts antiques).

i. Pap (van melk), yoghurt, spijsolie, tafellazijn, vermicelli, macaroni en zeep zijn geheel vrijgesteld van omzetbelasting.

j. De levering van petroleum door een handelaar is vrij van omzetbelasting.

VIII. Motorrijtuigenbelasting.

a. Het tarief is voor het tijdvak van 1 September 1951 tot en met 31 Augustus 1955 verhoogd.

b. De belasting kan met ingang van 1 September 1951 zowel per jaar als per drie maanden verschuldigd zijn. Het tijdvak kan ingaan op de eerste en op de zestiende van een kalendermaand. Wanneer een belastingkaart voor drie maanden wordt aangevraagd, dan is verschuldigd $\frac{1}{4}$ van hetgeen over een vol jaar verschuldigd zou zijn, vermeerderd met f 2.

c. Teruggaaf van belasting bij intrekking van de belastingkaart vond tot 1 September 1951 alleen plaats over de nog niet ingetreden kwartalen. Thans is teruggaaf mogelijk voor de nog niet ingetreden maanden van het lopende tijdvak.

Voorburg.

Mr J. VAN SOEST.

LONDON LETTER

*Solemn the drums thrill; Death august and royal
Sings sorrow up into immortal spheres.
There is music in the midst of desolation
And glory that shines upon our tears.*

Laurence Binyon.

King George VI developed the human rights of kings. The right to love his peoples and his family; the right to be a man of mixtures. To be made of the common clay, to have operations, to suffer physical disabilities and to bear with distinction the heavy tasks thrust before him.

He was compelled by a high sense of duty to follow his brother. This was not his taste, but he applied himself to the responsibility with the same assiduity as a few years later the British were to take up an unpleasant and distasteful job. He truly led his people.

This period of national mourning has thrust a good many issues to one side. But they will still be there when the nation returns from its grief. We must, therefore, look at them.

There is something in this hire purchase business which makes the best of us illogical. You can always meet the man who would never — on principle, mark you — buy on hire purchase, but he is acquiring his house by mortgage. There was Mr. Butler; he came down like a ton of bricks on hire purchase, and went on being a Chancellor on the

instalment plan. So much down last November, a further payment now and the promise of more next month.

Yes, you're quite right. I'm back on the old hobby horse again: the Tory government is on danger of becoming a dilatory government. The Budget has been advanced to March 4. This is all to the good, except that an interim budget much earlier would have been even better. And the decision to bring Budget day forward is an acknowledgment that the full remedies have not yet been applied.

What remedies have been applied? Cuts in imports have been proposed; they will amount in a full year to £ 500 millions. The Commonwealth Finance Ministers will consider ways and means of saving dollars and helping the sterling area. Hire purchase is to be made a little more onerous — but far from downright impossible. The health service has had a kick in the pants. The Americans are to provide more aid for the defence programme.

Taken alone the import cuts are inflationary. It's quite simple. Inflation is defined as too much money chasing too few goods. So, because of external trading conditions, we cut the volume of goods down further. To some degree, this will call forth marginal goods which were being beaten by foreign competition. But the whole economy is at full stretch and the production of these goods will cause a diversion of materials from more economic means. This will cause undesirable stresses, strains and frustrations. The voice of optimism whispers „The money will be saved; there is a strong rumour that the terms of small savings are to be improved". The short answer to that foolishness is the retort that the value of money needs improving rather than the rate of interest. Early in 1947, new savings certificates were issued at 10s each. If one of these had been bought in June, 1947, it will be worth 11s. 4d. by the end of next June. Meanwhile the interim index of retail prices has risen from 100 in June 1947 to 130 in December, last. Assuming that the price index rises no more — and I don't suggest that, for a moment — the 11s. 4d. will be equivalent to about 8s. 9d. when the certificate was bought. The same principle can be demonstrated another way. If the certificates are held for 10 years, they will appreciate by 30 per cent; that is to say, by the amount by which the price index has already risen.

The Commonwealth Finance Ministers seem to be very sincere in their desire to accomplish something. Yet they have to face their own people, and it will be difficult to convince some of the colonials that projects in their country should be suspended while development in the United Kingdom goes on. Moreover, development in many of the colonies should be pushed ahead, in order to obtain the raw materials which will form the basis for the expansion of goods, which — it is hoped — will enable the number of goods to catch up with the inflated volume of money. Nor is the subject made any easier when US organisations stand ready to pour in money, materials and men to carry out the work this country cannot do. Then again the so-called sterling goods are sometimes composed of dollars or their equivalent: goods made in the United Kingdom out of materials purchased with dollars — cotton, for instance; goods which might have been sold for dollars, but were not. Then there are the sterling balances. These have encouraged holders to be profligate in an attempt to realise some of the balances. And the habit of profligacy is a hard one to break, when there is still a large balance at the bank.

The restrictions on hire purchase are piffling. The sale of some goods will be made harder, but the amount will not be significant. The real answer in this direction is a diversion of raw materials so that fewer of these goods are made, anyway. Did you say that such a move would be inflationary? I agree.

The attack on the health service is probably long over-

due. Abuse, there has certainly been; the doctors have wailed long and loud, conniving in many cases to disclose even more abuses. But it surely has nothing to do with the balance of payments problem. It looks as though it was intended to try to remedy abuse, to split the Labour Party and to pose as the champions of hard money.

And now, that the Butler team has given a not very convincing exhibition in the first half, what are the prospects of some dazzling footwork in the second half? As an ardent supporter of the home team — that's a bigger thing than the other one — I hope that the Butler eleven will do its stuff. I hope, but I fear.

There is talk of reduced taxation in the forthcoming Budget. This in itself would inject even more money into the system to chase the fewer goods, mentioned above. But it would — thus the supporters — encourage incentive and workers would produce more. Leaving aside the vexed question of measuring the production of some types of workers, the whole suggestion sounds like the old puzzle: which came first, the chicken or the egg?; the incentive or the goods? For my part, I doubt if the workers would respond to the mere incentive of less taxation. They would regard this as another gift from Father Christmas. They might work harder if there were more goods to buy — not radios, electric fires and the like, but houses and food.

If Mr. Butler wants to increase productivity he has to tackle taxation. A new system of personal taxation must be introduced; the idea is not so revolutionary, for Pay-As-You-Earn was introduced comparatively recently, and there is a Royal Commission on Taxation sitting now. The new plan must replace the idea of penalising extra effort with higher rates of tax. This so-called progressive taxation is, in reality, retrogressive. We've proved that it makes the workers go into reverse.

Supposing that the Chancellor is bold and imaginative in his Budget proposals and less like his Socialist predecessors in recommending the medicine as before, will that solve the chicken and egg problem? Not, in my opinion; if the proposals relate only to the recasting of the taxation system. With such reforms will have to come some sort of forced loan. The trouble with this idea is that we had one in the war, and my post-war credit payment seems to be as far off as ever. Yet — if the Chancellor is bold — he might try to force a loan, payable for sure in say, twelve months' time. In that period the incentive might — I cannot rate it higher than that — produce more goods ready to meet the new flow of money.

This suggestion might not do the trick. But Mr. Butler's problem is two-fold: to increase incentives and to raise production for rearmament and for civilian consumption. If he fails, here, the rest of his mediocre remedies will not avail.

Gentlemen, I have some tickets. Would you like some? I am not certain what the tickets are for: the second half of the Butler versus Inflation cup-tie, or a seat to watch part of a solemn procession, not of a beloved king going to rest, but of a nation running to seed. The date is March 4. And the place is Westminster.

London, February 9, 1952.

HENRY HAKE.

INGEZONDEN STUK

Productiviteitsverbetering in de distributie

De heer B. J. Wijnbeek te Amsterdam schrijft ons:

Onder bovenstaande titel bespreekt Drs D. E. Beutick in „E.-S.B.” van 28 November 1951 enkele mogelijkheden om tot verlaging van distributiekosten te komen.

Met de strekking van zijn betoog, dat ook voor de

handelsbedrijven de eis tot een rationele bedrijfsvoering geldt en dat bij groot- en kleinhandel de efficiency kan worden verbeterd, kan ik mij zeer wel verenigen.

In aansluiting op zijn, tezamen met Drs W. J. v. d. Woestijne geschreven, artikel in „E.-S.B.” van 5 September 1951 bespreekt de heer Beutick o.a. de resultaten van het „Onderzoek naar de distributiekosten in de detailhandel in kruidenierswaren in Nederland”. Daarbij stelt hij, dat:

- a. genoemd onderzoek, in tegenstelling tot de aanvankelijke mening van deskundigen, bewezen heeft, dat ook in de detailhandel de verbijzondering van de kosten mogelijk is;
- b. het verband tussen distributiekosten en marges per artikelgroep de handel niet of nauwelijks interesseert;
- c. genoemd onderzoek voor de kruideniersbranche heeft aangetoond, dat de centenmarge voor vele artikelen te laag en voor vele andere te hoog is;
- d. het algemeen gevoelen is, dat de handel minder bewust streeft naar verlaging van de kosten dan de industrie.

Deze vrij radicale uitspraken geven mij aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen:

1. Bij bedoeld onderzoek bleven buiten beschouwing grootwinkelbedrijven en coöperaties. Deze vertonen met betrekking tot de merkencollecties, de samenstelling der assortimenten en de efficiency belangrijke verschillen met de middenstandsbedrijven. De benaming „Onderzoek naar de distributiekosten in de detailhandel in kruidenierswaren in Nederland” is daarom wat te ruim.

2. Ten tijde van het verstreken der opdracht tot bedoeld onderzoek is door deskundigen in de branche gewezen op de specifieke moeilijkheden, waarvoor het geparalleliseerde handelsbedrijf ons plaatst, en betwijfeld of deze bij de huidige ontwikkeling van de bedrijfsleer konden worden overwonnen.

3. Als enkele der onder 2 bedoelde moeilijkheden worden hier genoemd:

a. *het*, onder invloed der seizoenen, voortdurend in zijn samenstelling wisselend assortiment. Optimale bedrijfsomvang, normale bezetting en verlies door onderbezetting zijn ook voor het winkelbedrijf realiteiten, doch tevens snel wisselende grootheden en daardoor moeilijk exact te bepalen. De warenhuizen hebben nog de mogelijkheid van arbeidsspecialisatie en van het vormen van afdelingen. Het winkelbedrijf, waarin de verkoper vele soorten goederen verhandelt, zoekt echter steeds, door toevoeging van artikelen aan het assortiment, naar dekking van de vaste (capaciteits) kosten. Mede hierdoor krijgt het vraagstuk van integrale of differentiële kostprijs een afzonderlijk aspect;

b. *de eenheid van het assortiment*. De koper (de huisvrouw) koopt bij een zaak gelijktijdig verschillende artikelen. De verkoop van het ene artikel stimuleert die van het andere. Omgekeerd kan een slechte kwaliteit of het niet voorhanden zijn van een artikel oorzaak zijn, dat de klant verwinkelt en de detaillist ook de omzet in andere artikelen ziet verkleinen. De artikelen hebben daardoor, en door de zgn. bijverkoop, een complementair karakter. Zij kunnen, wat de prijsvorming betreft, niet geïsoleerd van het assortiment worden gezien;

c. *de herleiding van kwalitatieve verschillen tot kwantitatieve*. Bestond het kruideniersassortiment slechts uit suiker, zout, soda en zeep, dan waren de exploitatiekosten aanzienlijk lager. De verkoop van bijv. fijne vleeswaren, wijnen e.d. stelt echter hogere eisen aan de vakbekwaamheid van de verkoper en aan de inrichting en sfeer van de winkel. Zij is oorzaak van hogere lonen, huren, kosten van verlichting, verpakking enz. Bij de verbijzondering der kosten mag daarom bijv. een uur arbeid voor de verkoop van suiker niet worden gelijk gesteld met een uur arbeid voor behandeling van vleeswaren.

4. Deze moeilijkheden zijn bij het onderzoek in de kruideniersbranche niet overwonnen. Zij bleven buiten beschouwing.

Men is geknield bij de integrale kostprijscultus, heeft de weg van kostensoorten — kostenplaatsen — kostendragers gevolgd en gezocht naar verdeelsleutels als betrof het een industrieel bedrijf.

Het onderzoek had betrekking op het tweede halfjaar 1948; het uitsplitsen der facturen slechts op de maanden September en October 1948. Hierdoor kwamen de seizoeninvloeden niet voldoende tot hun recht.

Uitgegaan werd van de feitelijke bezetting der onderzochte bedrijven. De gevonden „kostencijfers” bevatten dus gezamenlijk ook de verliezen door onderbezetting en nog wel zonder een juiste verdeling over de artikelen.

Voorts werden de loonkosten evenredig aan de aantallen gewerkte uren over de artikelen verbijzonderd, zonder dat kwalitatieve en waardeverschillen in aanmerking werden genomen. Wat dit betekent springt in het oog, wanneer wij letten op:

a. *verschillen in de assortimenten.* Bij de filiaalbedrijven worden de winkels waar geen vleeswaren, zuivelartikelen en enkele andere, in het assortiment voorkomen nagenoeg zonder uitzondering geleid door vrouwelijke chefs, geholpen door vrouwelijke bedienden. Bij de andere bedrijven treedt veel mannelijk personeel op.

Reeds het verschil in lonen en sociale lasten voor beide groepen personeel vormt bij een overigens gelijke geldomzet (over anders samengestelde assortimenten) 2 à 3 pCt van de omzet of ca 20 pCt van het totale kostenbedrag. Dit verschil zou ten laste moeten komen van artikelen, welke hogere eisen aan de vakbekwaamheid stellen. Een artikel als suiker zou dan minder zwaar zijn belast;

b. *het loonsysteem.* De ondernemer is vrij in het kiezen van het loonsysteem. Bij modezaken en vele andere detailhandelsbedrijven ontmoeten wij een provisiesysteem. Ook de winkelchefs bij de filiaalbedrijven ontvangen boven een bepaalde omzet doorgaans een provisie. Provisies zijn echter evenredig aan de waarden der goederen. Was een ander systeem gekozen, dan waren de bedrijfskosten in totaal niet anders geweest; de verdeling over de artikelen had echter geheel andere uitkomsten gegeven.

Het noemen van deze feiten betekent geen critiek op het werk van de rapporteurs. Wie van nabij het verloop van het onderzoek heeft medegemaakt, weet, dat de moeilijkheden niet waren te overwinnen. Men had zich in veel opzichten te schikken naar de omstandigheden.

Voor de betrokken branche heeft het rapport ongetwijfeld grote waarde. Het biedt de mogelijkheid voor verdere bedrijfsanalyses en blijft een belangrijk pionierswerk. De opdracht en de uitvoering verdienen daarom veel waardering. De heer Beutick gaat echter te ver in de betekenis, welke hij aan het rapport hecht en in de conclusies, die hij er uit trekt. Het onderzoek gaf niet de verbijzondering van de kosten en vormt geen basis voor de vaststelling der handelsmarges.

5. De sprong van kostprijscalculatie naar prijspolitiek, die de heer Beutick in zijn beoordeling van de hoogte der marges maakt, lijkt mij wat gewaagd.

Blijkens zijn beide artikelen beoordeelt hij de margehoogte geheel aan de hand van de kosten, waaronder dan de, naar kwantitatieve verhoudingen berekende, integrale kosten dienen te worden verstaan.

In het voorwoord wijzen de opdrachtgevers er uitdrukkelijk op, dat bij het wijzigen van marges behalve met de kosten ook rekening moet worden gehouden met de prijzen, de psychologische factoren en de marktsituatie.

Hoe belangrijk de kosten ook zijn, voor de afzonderlijke artikelen zijn zij niet de enige bepalende factor. Ten slotte heeft de prijsvorming plaats in de markt, in het ruilverkeer met zijn concurrentie, koopgewoonten en subjectieve

waardeschattingen. Zij is niet alleen een bedrijfseconomisch, doch ook een sociaal-economisch vraagstuk.

De prijsgevoeligheid van de artikelen is van veel belang. Kwaliteitsverschillen en verpakkingen maken de artikelen moeilijker vergelijkbaar. Zij brengen de artikelen (de merken) daardoor tot op bepaalde hoogte buiten de sfeer van de prijsconcurrentie. Bij een artikel als suiker daarentegen richt de concurrentie zich geheel op de prijs. Dit verklaart, dat dergelijke artikelen met een gering gedeelte van de kosten worden belast. Een lage suikermarge zien wij ook in Amerika, Zweden, België en andere landen.

Een belangrijke factor is verder de waarde van het artikel. De handel werkt met *percentuele* winsten, m.a.w. legt verband tussen beloning en waarde van het goed. De functie van de detaillist is de voortstuwing van de goederen in het laatste stadium in de goederenstroom, en dus een voortzetting van de productie. Toch behoudt zij ook een dienstverlenend en risico-overnemend karakter. De beloning ad valorem heeft ook plaats bij het bank- en assurantiewezen, de Posterijen (evenredig stortingsrecht) en gedeeltelijk ook bij het/transportwezen. Ook bij de Overheid ontmoeten wij haar. (Dit is een der grieven van de handel. Terwijl Economische Zaken bij prijsstijgingen een verhoging van de absolute marge ter bescherming van de consumentenprijs verbiedt, heft Financiën invoerrechten, accijnzen, omzetbelasting naar het hogere bedrag).

Zou het principe „elk artikel drage zijn eigen kosten” (waarbij onder „eigen kosten” wordt verstaan de naar kwantitatieve verhoudingen berekende integrale kosten) toepassing vinden, dan kregen wij nagenoeg gelijke marges bij $\frac{1}{2}$ fles en 1/1 fles slaolie; bij het overhemd van f 24, het paar sokken van f 4 en de das van f 2; bij de ring met steen van f 180 en het verzilverde poederdoosje van f 14; bij de lap stof van f 70 en de bijgeleverde 5 knopen uit een uitgebreide collectie.

6. Streeft de handel minder naar efficiency dan de industrie? M.i. niet. De efficiency ligt bij de industrie voornamelijk binnen het bedrijf. Ongetwijfeld kan bij de handelsbedrijven nog veel worden verbeterd. De inefficiency ligt echter veelal buiten het bedrijf, zij raakt de externe organisatie en koopgewoonten van de klant. Verbetering valt te bereiken door nauwere samenwerking tussen de branchegenoten en door een geleidelijke opvoeding van de consument tot andere gewoonten. Dit verklaart, dat de industrie vlugger en meer succes boekte dan de handel.

Naschrift.

Wij zullen trachten dit naschrift kort te houden, hetgeen niet gemakkelijk is, omdat de heer Wijnbeek hoofdzaken en bijzaken door elkaar in zijn boodschappenmandje heeft. Hij opereert volgens de methode: „voer de stelling van de wederpartij ad absurdum en ga die bestrijden”. Zo zal geen enkel praktisch zakenman zijn aanbiedingsprijs *uitsluitend* door de kosten laten bepalen. De kosten vormen een *uitgangspunt*, niet meer, maar ook niet minder. Het onderzoek in de detailhandel in kruidenierswaren leerde evenwel, dat voor zover de prijs door de *winkelier* wordt bepaald, er geheel geen verband is te bespeuren (zie fig. 1, blz. 660 „E.-S.B.” 1951) tussen kosten en marges. Over dit feit zwijgt de heer Wijnbeek, maar wel heeft hij het over correcties die op dit kostenuitgangspunt aangebracht behoren te worden.

De tweede discussievorm, die de heer Wijnbeek hanteert, is: „toon aan dat er bij nader onderzoek nog verfijningen in de methodiek mogelijk zijn, dan zal menigeen niet vragen wat van zulke verfijningen de kwantitatieve betekenis is, maar eenvoudig de algemene conclusie verwerpen”.

Zo is het natuurlijk mogelijk bij de verbijzondering van de kosten met nog meer factoren rekening te houden dan reeds gedaan is. Maar de heer Wijnbeek zal zelf niet geloven, dat als men deze verfijning zou aanbrengen, het beeld essentieel zou veranderen.

De heer Wijnbeek zal het waarschijnlijk met ons eens zijn, dat de bespreking van de afzonderlijke punten, die hij behandelt, te veel plaats zou vergen en bovendien buiten de belangstelling van de lezers van dit blad zou liggen.

Wij zouden daarbij immers de methodiek van het onderzoek dienen te bespreken, waarbij de bijzondere aspecten van de kruideniersbranche tevens behandeld zouden moeten worden. Het komt ons voor, dat de vakpers voor de kruidenierswarenbranche, daarvoor een beter geschikte plaats is.

Het heeft ons intussen getroffen, dat de vier „vrij radicale uitspraken” in het tweede artikel, door het betoog van de heer Wijnbeek o.i. niet worden aangetast.

Het doet ons genoeg, dat de heer Wijnbeek het met ons eens is, dat de efficiëntie bij groot- en kleinhandel kan worden verbeterd. Dat was immers de essentie van het tweede artikel.

Naar onze mening zal men bij de beoordeling van die efficiëntie een maatstaf moeten hebben, waarvoor de kosten ons toch wel een geschikt middel lijken.

Wij hebben bij nalezing van beide artikelen niet kunnen ontdekken dat wij geschreven hebben, dat het onderzoek de verbijzondering van de kosten gaf. Wij hebben gezegd, dat de verbijzondering mogelijk was gebleken. Waar op zovele stadia van zulk een onderzoek een keus uit alternatieven moet worden gedaan, is het duidelijk dat het toch zeer hoogmoedig zou zijn te beweren, dat een gekozen som van beslissingen de enig denkbare is. De vraag, of de resultaten van het onderzoek een basis vormen voor de vaststelling der handelsmarges, zullen de opdrachtgevers moeten beantwoorden.

Amsterdam.

Drs D. E. BEUTICK.

BOEKBESPREKING

H. van Barneveld: Inleiding tot de algemene assurantie kennis. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage 1951, XVIII + 446 blz., f 14.

Blijkens het „Ter inleiding” bedoelt dit boek een overzicht te geven van het gehele assurantieterrein, ter voorlichting van insiders en outsiders van allerlei schakering, die tegenwoordig met het verzekeringsbedrijf te maken hebben, terwijl het voorts aansluit bij schema's en exameneisen, aanvaard door de „Stichting Vakontwikkeling Verzekeringsbedrijf”. De schrijver, van jongs aan werkzaam in het verzekeringsbedrijf, waarin hij al lang een leidende positie bekleedt, is voorzitter van deze stichting. Bij voorbaat mag men dus verwachten een goed boek voor zich te hebben en nadere kennisneming beschaamt die verwachting geenszins. Vrijwel ieder, die op enig punt georiënteerd wil zijn, het moge zijn over het wezen der verzekering in het algemeen, over de geschiedenis, over aan alle branches gemeenschappelijke beginselen en begrippen, dan wel over bepaalde branches in het bijzonder, kan hier terecht. De schrijver is een vaardig pennevoerder met een levendige stijl, die zijn betogen met allerlei aan de praktijk ontleende voorbeelden duidelijk weet te illustreren.

Natuurlijk verwacht men binnen het, ondanks de omvang toch betrekkelijk beperkte, bestek van zulk een werk geen uitputtende behandeling van de materie. Maar het boek pretendeert ook niet om meer te zijn dan het in werkelijkheid is: een onderhoudende gids, die zijn belangstellende discipelen haast spelenderwijs een overzicht weet te geven van het terrein, dat zijn liefde heeft. Zelfs noten en literatuurverwijzingen worden niet gevonden, als ware de schrijver bevreesd de lezer te lang bij details te doen verwijlen. Daarvoor kan men terecht bij de werken, die in een uitvoerige literatuurlijst aan het slot worden vermeld.

Deze opzet verplicht de recensent op zijn beurt de neiging te onderdrukken om zich in detailcritiek te begeven.

Wie het boek beziet door de bril van de specialist in een bepaalde branche, de recensent bijv. als levensverzekeraar (de schrijver is overigens in de eerste plaats schadeverzekeraar), zal niet steeds geheel bevredigd zijn met de behandeling van zijn branche. Ik moet echter, wat de levensverzekering betreft, tegelijk erkennen, geen essentiële onjuistheden te zijn tegengekomen, doch meen wel, dat hetgeen hieromtrent in het boek wordt medegedeeld, niet steeds in belangrijkheid overtreft hetgeen er in is weggelaten. Dit is niet onvriendelijk of als attentiesein voor de lezer bedoeld, maar meer als een karakteristiek van wat men wel en wat men niet moet denken hier te zullen kunnen vinden.

Een uitgebreide inhoudsopgave met de titels niet enkel van de hoofdstukken, doch ook van de paragrafen, waarin deze zijn onderverdeeld, en een slagwoordenregister van besproken vaktermen, vergemakkelijken de raadpleging. Zonder enige twijfel is de verzekeringsliteratuur verrijkt met een werk, dat niemand van hen, tot wie het zich richt, ongelezen behoort te laten, en dat onder hen zijn weg zeker wel zal vinden.

Rotterdam.

Dr A. G. PLOEG.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt bleef ook de afgelopen week ruim met nagenoeg onveranderde marktdiscounto's en callgeld nog steeds op 1 pCt. De stijging van het deviezenbezit van de circulatiebank — de voornaamste geldverruimende factor der laatste maanden — hield aan, zij het in enigszins vertraagd tempo.

De daling van de post „voorschotten” op de weekstaat van De Nederlandsche Bank na de ultimo met f 7 mln t.o.v. de week tevoren wijst vermoedelijk op een vermindering van de verplichte „herdiscontering” door de banken bij De Nederlandsche Bank. In het kader van de credietcontrolemaatregelen, welke nu reeds een jaar worden toegepast, moet afnemings van de credietverlening door de banken aan het bedrijfsleven nl. met zekere vertraging tot een terugbetaling van de in de loop van 1951 uit dezen hoofde door de banken bij de circulatiebank opgenomen middelen (in November 1951 f 124 mln bedragend) leiden, welk proces thans waarschijnlijk in gang is getreden.

De kapitaalmarkt.

Het aandelenkoersniveau vertoonde ook gedurende de verslagweek geen wijziging van betekenis, ondanks minder gunstige berichten betreffende de conjunctuur in een aantal bedrijfstakken (radio, kunstzijde, auto's, steenfabricage).

De oprichting van de Belegging Mij voor Sociale Fondsen, een nieuwe instelling voor belegging in aandelen, waarin vnl. door enkele pensioenfondsen wordt deelgenomen, mag opmerkelijk worden genoemd, omdat hieruit blijkt, dat sommige institutionele beleggers ook thans nog mogelijkheden in aandelenbelegging zien.

Gedurende de verslagweek werd in Indonesië het deviezencertificatensysteem afgeschaft, terwijl de wisselkoers ook voor export werd omlaaggebracht tot 1 R = $\frac{1}{3}$ Ned. gulden. De opbrengst van de export wordt hierdoor, uitgedrukt in roepiah's, vergroot, welk voordeel echter voor de winstgevende cultures wordt „afgeroomd” door een exporthoofding, waarnaast nog rekening moet worden gehouden met de onlangs tot max. 54 pCt verhoogde vennootschapsbelasting. De beurs honoreerde de verandering met een stijging van de index voor Indonesische fondsen van per saldo 0,1 punt.

De nieuws „black-out” t.a.v. de emissieplannen der Regering met de nationale woningbouwlening(en) bleef

goed gehandhaafd, hoewel men zich afvraagt, of deze geheimhouding ten voordele of ten nadele der komende operaties zal strekken. Wel werd — bij geruchte — bekend, dat het rentegamma niet zal worden afgeschapt, doch slechts zal worden aangevuld met een percentage van 4¼ voor leningen met een gemiddelde looptijd van 20 jaar (thans geldend maximum 4 pCt bij een gemiddelde looptijd van 15 jaar), hetgeen begrijpelijkerwijze bij de beleggers geen stormen van enthousiasme vermocht te ontkenen.

De belangstelling voor 4½ pCt electriciteitsleningen is nog steeds zeer groot. Nadat die van de Prov. Geldersche Electr. Mij ruim werd overtekend, is thans aan een aangekondigde nieuwe emissie van de Prov. Zeeuwsche Electr. Mij, groot f 10 mln, een tender-systeem verbonden, ter voorkoming van majorenen. Inschrijvers maximum nl. zelf hun inschrijfkoers bepalen, welke echter tussen 100 en 100½ pCt moet liggen. Het stellen van laatstgenoemd maximum doet intussen de vraag rijzen, of met dit middel de „kwaal” kan worden gesezen.

4 pCt gemeente-emissies met recht van vervroegde op-eisbaarheid door obligatiehouders als bescherming tegen een verdere stijging van de rentestand, blijven zeer in trek. De emissies 's-Gravenhage (die eerst nog van f 10 tot f 20 mln was verhoogd), Enschede en Leiden werden verre

overtkend; thans bedt Alkmaar f 2½ mln obligaties van een verwant type aan. De datum van inschrijving op de premielening Utrecht, groot f 5 mln, welke was opgeschort, is thans vastgesteld op 18 Februari a.s.

	1 Febr. 1952	8 Febr. 1952
Aand. indexcijfers.		
Algemeen	143,0	143,0
Industrie	202,5	202,3
Scheepvaart	172,2	173,1
Banken	123,9	122,5
Indon. aand.	45,8	45,9
Aandelen.		
A.K.U.	157¼	155%
Philips	166	159
Lever Bros	190½	187¾
H. A. L.	178½	179
Amsterd. Rubber	91½	91%
H.V.A.	98¾	98%
Kon. Petroleum	291	294(exd.)
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	69%	69¼
3-3½ pCt 1947	83¾/16	83¼/16
3 pCt Invest. cert.	89¾	89½
3½ pCt 1951	93¼	93¼/16
3 pCt Dollarlening	95½	95½
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI	92½	91%
3½ pCt Bataafsche Petr. ...	93¾/16	94%
3½ pCt Philips 1948	93%	93¾/16
3½ pCt Westl. Hyp. Bank ...	85¼	85%

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.

Van 6 Februari 1952 af.

Plaats	Per	Schriftelijk en t.t.	
		Aankoop	Verkoop
Brussel	100 B.fr.	7,59	7,61
Frankfort a/Main	100 D.M.	90,39	90,57
Kopenhagen	100 D.Kr.	54,86	55,16
Lissabon	100 Escud.	13,15	13,28
Londen	1 £	10,63	10,65
Montreal (t.t.)	1 Can. \$	3,78½	3,80½
Montreal (luftpst)	1 Can. \$	3,78	3,80½
Montreal (zeepst)	1 Can. \$	3,77½	3,80½
New York (t.t.)	1 U.S. \$	3,79½	3,80½
New York (luftpst)	1 U.S. \$	3,79	3,80½
New York (zeepst)	1 U.S. \$	3,78½	3,80½
Oslo	100 N.Kr.	53,05	53,33
Parijs	100 Fr.fr.	1,084	1,088
Praag	100 Kcs	7,58	7,62
Stockholm	100 Z.Kr.	73,25	73,66
Zürich	100 Z.fr.	86,71	87,09

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guld-ns. voortvloeiende uit betalings-accorden	Voorschotten in rekening courant	
						Saldi in rekening courant
Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalings-accorden	Andere saldi van niet-inge-zeten
7 Jan. '52 ..	1.214.178	913.175	4.786	236.980	132.604	
14 Jan. '52 ..	1.214.283	738.679	4.817	271.769	130.288	
21 Jan. '52 ..	1.214.418	801.269	5.508	256.430	121.200	
28 Jan. '52 ..	1.214.016	848.176	6.278	271.417	120.339	
4 Febr. '52 ..	1.213.644	881.943	6.332	275.721	113.612	
11 Febr. '52 ..	1.213.778	958.009	7.033	278.999	112.122	
7 Jan. '52 ..	2.924.900	2.291.198	161.727	1.692.110	163.755	
14 Jan. '52 ..	2.869.440	2.312.520	155.186	1.692.110	135.687	
21 Jan. '52 ..	2.837.675	2.331.464	167.490	1.692.110	125.979	
28 Jan. '52 ..	2.866.874	2.364.080	142.414	1.730.294	129.116	
4 Febr. '52 ..	2.887.455	2.367.349	232.490	1.730.256	111.024	
11 Febr. '52 ..	2.843.074	2.338.693	194.387	1.730.256	121.144	

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN 1).

Benaming der middelen	Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1951.												x f l mln	
	Januari 1951	Februari 1951	Maart 1951	April 1951	Mei 1951	Juni 1951	Juli 1951	Aug. 1951	Sept. 1951	Oct. 1951	Nov. 1951	Dec. 1951	Totaal 1 Jan. 1951 t/m ult. Dec. 1951	Raming jaar 1951
Loonbelasting	84,2	95,9	42,6	60,5	55,1	35,8	68,4	53,7	37,9	68,1	50,9	32,0	685,2	635,0
Dividendbelasting	2,2	8,9	2,8	2,8	3,1	4,2	17,6	5,8	4,5	2,9	1,9	0,9	58,5	55,0
Commissarissenbelasting ..	0,7	1,0	0,3	1,1	0,5	0,4	1,9	0,7	0,3	1,2	0,5	0,2	8,8	7,0
Vereveningsheffing	27,8	34,5	15,2	27,7	25,7	13,8	30,1	23,4	14,6	30,3	22,9	12,8	278,7	250,0
Rechten op de invoer	34,1	37,8	44,0	44,2	52,9	44,7	43,8	37,6	32,0	36,7	33,4	31,7	473,5	450,0
Bijzondere wijnbelasting ..	—	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Accijns op zout	2,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	—	0,5	0,0	2,5	2,6	0,0	8,2
Accijns op gedistilleerd	8,4	7,6	8,8	8,8	8,5	8,9	10,3	10,2	9,4	8,5	10,0	11,8	11,2	100,0
Accijns op bier	1,0	1,2	1,5	1,4	2,3	2,1	0,8	0,6	1,4	1,6	1,4	1,5	16,7	16,0
Accijns op suiker	6,9	8,3	6,5	6,5	10,1	7,1	7,2	7,2	6,7	7,2	6,6	7,4	87,8	75,0
Accijns op tabak	27,7	25,4	20,4	23,2	24,7	26,2	22,1	28,7	28,2	24,0	26,6	23,2	300,4	270,0
Belasting op gouden en zilveren werken	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,7	0,8
Omzetbelasting	110,6	120,6	82,3	118,0	125,5	83,8	114,0	101,8	73,2	118,1	100,5	65,0	1213,4	1185,0
Rechten van zegel 1)	6,1	2,8	2,5	2,5	2,5	2,3	3,1	3,1	2,4	3,0	2,8	2,8	35,8	30,0
Rechten van registratie	4,0	3,1	5,1	4,4	4,4	3,6	3,6	2,9	5,1	3,8	4,4	3,0	47,4	42,0
Rechten van successie, enz.	8,9	8,6	8,1	8,5	6,8	6,7	6,8	9,3	7,6	8,5	7,0	7,8	94,6	80,0
Motorrijtuigenbelasting ..	3,7	3,2	3,4	9,6	6,8	3,8	4,5	4,3	4,5	7,1	5,8	5,5	62,1	54,0
Totaal	328,5	359,3	243,9	319,5	329,1	243,6	334,6	288,8	228,6	323,4	277,2	206,7	3.483,2	3.253,3
1) Hieronder begrepen zegelrecht nota's van makelaars en commissie-nairs in effecten	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	5,0	

1) Ten gevolge van afrondingen behoeven de totalen niet met de som der posten overeen te stemmen.

STAAT II.

Ontvangsten op kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal 1 Jan. 1951 t/m ult. Dec. 1951	Raming jaar 1951
	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951		
Inkomstenbelasting	93,0	92,2	103,6	100,4	107,7	95,2	81,0	67,3	65,4	73,9	78,2	91,5	1.049,5	937,5
Vermogensbelasting	8,6	8,6	9,6	9,5	10,7	9,3	8,0	6,6	1,0	2,0	4,7	5,5	83,9	79,5
Vennootschapsbelasting	49,0	28,9	26,4	29,4	21,7	7,5	66,9	211,4	74,2	42,9	25,4	68,6	652,2	445,0
Grondbelasting ¹⁾	7,9	4,8	3,1	1,5	3,0	6,6	11,7	14,6	13,0	12,1	9,6	7,2	95,0	28,0
Personele belasting ¹⁾	3,7	4,1	5,5	6,2	8,1	7,9	6,7	5,1	4,5	4,0	3,5	3,2	62,5	25,7
Ondernemingsbelasting ²⁾ ..	28,8	26,9	28,9	27,5	29,3	25,2	20,3	17,8	9,8	5,1	6,3	3,2	229,2	—
Totaal	191,0	165,6	177,0	174,5	180,5	151,6	194,6	322,7	168,0	139,9	127,6	179,3	2.172,4	1.515,7

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT III.

Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1951.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal 1 Jan. 1951 t/m ult. Dec. 1951	Raming jaar 1951
	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951	1951		
Vermogensaanwasbelasting ..	5,0	2,3	2,3	4,4	6,9	4,0	7,9	5,3	7,8	7,1	5,6	5,6	64,1	50,0
Vermogensheffing ineens ..	1,7	1,4	0,7	0,9	1,0	1,9	0,6	1,9	1,7	1,6	1,0	2,4	16,8	20,0
Totaal	6,7	3,7	3,0	5,3	7,9	5,9	8,5	7,2	9,5	8,7	6,6	7,9	80,9	70,0

STAAT IV.

Aanslagregeling der kohierbelastingen en buitengewone heffingen ¹⁾.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1950 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1950	In Jan. t/m Dec. '51 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1950/1951	In Jan. t/m Dec. '51 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1951/1952	Totaal ontvangen in Jan. t/m Dec. 1951 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Dec. 1951
	1	2	3	4	5
Inkomstenbelasting	895,0	606,8	519,8	1.049,5	972,0
Vermogensbelasting	75,5	50,5	32,9	83,9	75,1
Vennootschapsbelasting	161,4	— 14,3	724,9	652,2	219,7
Grondbelasting ¹⁾	18,7	0,2	91,1	95,0	14,9
Personele belasting ¹⁾	17,6	43,2	21,1	62,5	19,5
Ondernemingsbelasting ²⁾ ..	251,7	72,5	0,0	229,2	94,8
Totaal	1.419,9	759,0	1.389,7	2.172,4	1.396,1

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 — 4 = 5.²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT V

Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1950	Opgelegd t/m ult. Dec. 1951 boekings-tijdvak 1950/1951	Raming jaar 1951	Opgelegd t/m ult. Dec. 1951 boekings-tijdvak 1951/1952
Inkomstenbelasting	740,0	876,4	937,5	519,8
Vermogensbelasting	60,0	76,3	79,5	32,9
Vennootschapsbelasting	250,0	478,8	445,0	724,9
Grondbelasting ¹⁾	30,0	27,3	28,0	27,6
Personele belasting ¹⁾	24,0	21,3	25,7	7,0
Ondernemingsbelasting ¹⁾ ..	100,0	2,8	—	—
Totaal	1.204,0	1.483,1	1.515,7	1.312,3

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

Staat I en II.

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe éénmaal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie).

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoever de belastingdienst is gevorderd

met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen.

De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1951 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteurenadministratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1950 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1950/'51 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1951 in het boekings-tijdvak 1951/'52.

Staat V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

Dr. H. P. W. van RAVESTIJN

Uit den Boschstraat 15
HAARLEM

BELEGGINGS-
ADVISEUR

Economisch en Financieel Adviseur. Speciaaliteit: Beleggingsadviezen voor Institutionele en andere grote beleggers.

LYNCO
CD

KETTING
FORMULIEREN

Lynco
FABRIEKEN

TELEFOON 25318 GRONINGEN

GEMEENTE UTRECHT

Uitgifte van

f 5.000.000.- 2½ pCt. Premie-Obligatiën

in stukken van f 100.- en f 1000.- nominaal.

Ondergetekenden berichten, dat zij de inschrijving op bovengenoemde uitgifte bij hun kantoren te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht, voor zover aldaar gevestigd, openstellen op

Maandag, 18 Februari 1952,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

tot de koers van 100 pCt.

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 11 Februari 1952. Exemplaren van dit prospectus en inschrijvingsbiljetten zijn bij genoemde kantoren verkrijgbaar.

Amsterdam, 11 Februari 1952.

AMSTERDAMSCH E BANK N.V.
INCASSO-BANK N.V.
NATIONALE HANDELSBANK N.V.

★ ★

Vacatures

★ ★

Bij een te 's-Gravenhage gevestigde Europese Verkooporganisatie van leidende Amerikaanse Chemische Industrie kan geplaatst worden

Ambitieuze Jongeman

Leeftijd 24—30 jaar. Opleiding minstens 5-jarige H.B.S.. Vereist: grondige kennis moderne talen, commerciële aanleg en organisatorische inzichten. Eigenhandig geschreven sollicitaties te richten onder letters C.N.P., aan Nijgh & van Ditmar, Parkstraat 27, Den Haag.

Groot Scheepvaartbedrijf te Amsterdam vraagt

ADMINISTRATIEVE KRACHT

bij voorkeur werkzaam geweest in het scheepvaartbedrijf, om t.z.t., na gebleken geschiktheid, met de leiding van de administratie te worden belast.

Kennis van de moderne bedrijfsadministratie vereist.

Leeftijd ca. 35 à 40 jaar.

Sollicitaties in handschrift met gegevens omtrent opleiding, praktische ervaring, leeftijd enz. onder no. E.S.B. 7-4, bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

ECONOMISCH-

STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoogstraat 5, Rotterdam (W.)
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie
14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoogstraat 5, Rotterdam (W.).

□

Abonnementenprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

□

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

□

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentietarief f 0,43 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te welgeren.

Losse nummers 75 cents.